Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 5 šilingov
mesečna naročnina 20 šilingov
celoletna naročnina 200 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIX. CELOVEC, PETEK, 4. MAJ 1984 ŠTEV. 18 (2173)

Socialistični učitelji soglasno za dvojezično šolo

„Priznavamo se k dvojezični šoli in pri tem ostanemo" je povedal novi in stari predsednik koroškega združenja socialističnih učiteljev (SLÖ), Karl Kircher, na nedeljskem občnem zboru te organizacije. Izjavo Kircherja je 100 delegatov iz vse Koroške nedeljeno odobravalo, poroča KTZ.

Že konec marca se je novi okrajni šolski nadzornik za dvojezično šolstvo, Franz Wiegele, v radijskem intervjuju izrekel „proti koraku nazaj", kot je označil ločeno vzgajanje otrok. Z izjavo Kircherja (ki je tudi predsednik deželnega šolskega sveta), je zavzela v razgibani razpravi o dvojezičnem šolstvu svoje stališče tudi največja učiteljska organizacija dežele, ki šteje skoraj 4000 članov. Kircher je dejal, da se SLÖ noče pustiti vpreči v kakšne politične gare in da se bo osredotočila na podpiranje pedagoških napredkov. Iz stališča Kircherja pa je mogoče tudi sklepati, da so se tudi v deželnem šolskem svetu odločili za vztrajanje pri sedanji obliki dvojezičnega šolstva.

Kot enega izmed slovenskih učiteljev, ki pa ni bil na občnem zboru SLÖ, smo vprašali Tomija Ogrisa, kaj misli o stališčih predsednika SLÖ. Ogris je dejal, da „je razveseljivo, da so se tudi merodajni krogi pri učiteljih odločili, da branijo dvojezično šolstvo in se postavijo proti napadom."

V posebni izjavi odgovarja sindikat FPÖ in KHD:

ÖGB za skupno vzgojo

Koroška potrebuje skupno šolo vseh otrok, je minuli četrtek izjavilo v posebni izjavi koroško deželno vodstvo Avstrijske sindikalne zveze (ÖGB). S tem se je sindikalna zveza prvič jasno opredelila proti nacionalistični politiki koroške svobodnjaške stranke in KHD-ja, ki zahtevata po narodnosti ločeno vzgojo otrok.

Izjava začne z ugotovitvijo, da je deželno vodstvo za to, da ostanemo pri uspešni skupni poti obeh narodnosti na Koroškem, in nadaljuje: „V ospredju interesov delovnih ljudi v deželi ni ločevanje ljudi po njihovi narodnostni pripadnosti, temveč poudarjanje skupnosti in reševanje socialnih, gospodarskih in kulturnih problemov vseh Koroščev."

Izjava jasno zavrača tudi neupravičene in podle napade KHD-ja na slovenske učitelje, ki jih dosedaj še nobeno sindikalno zastopstvo ni zavrnilo. „Vsi učitelji na dvojezičnih šolah so Korošci ali Avstrijci. Ni jih treba razdeljevati na „nemške" in „slovenske" učitelje in ni jih treba diskriminirati. S svojim posebnim trudom dosežejo s svojimi učenci uspehe, ki se razlikujejo od tistih v enojezičnih šolah le v toliko, da šolarji dodatno znajo še drugi — slovanski — jezik. Za ta pouk potrebujejo posebno kvalifikacijo, izpit za pouk v nemškem in slovenskem jeziku, ne pa takšnega za „Slovenca" ali pa „Nemca".

Izjava zaključuje s stavkom: „V interesu mirnega razvoja v naši domovini pozivamo sindikalisti vse Korošce, da postavijo to kar združuje pred tisto, kar ločuje in da se izognejo vsemu, kar bi lahko vodilo k usodnemu razvoju v naši skupni domovini."

●

Poleg izjave socialističnih učiteljev za skupno vzgojo je izjava koroškega sindikata prav gotovo najpomembnejši politični dogodek zadnjih tednov, saj ti dve stališči dveh pomembnih političnih dejavnikov v deželi lahko pojmujemo tudi kot izraz širšega javnega mnenja proti ločeni vzgoji otrok. Hkrati pa prispevajo k nadaljnji izolaciji tistih, ki zahtevajo spremembo šolske ureditve v škodo manjšine.

Stališče sindikata pa je prav gotovo tudi odgovor na pismo 50 dvojezičnih učiteljev deželnemu sindikalnemu vodstvu in sindikatu v javnih službah, v katerem so zahtevali zaščito pred nemogočimi napadi heimatdiensta.

Predvsem pa je važno, da je prekinjen molk s strani sindikata, tako njegovi člani, ki odklanjajo šolski apartheid z večjo moralično podporo lahko nastopajo proti „svobodnjaškim" in „domovinskim" načrtom. Še bolj spodbudno pa bi bilo, da bi to pozitivno stališče sindikalnega vodstva res tolmačili svojemu članstvu. To bi brez dvoma prispevalo k ojačitvi demokratično mislečega tabora v deželi.

Mock in Busek proti ločevanju šolarjev

Tudi ljudska stranka na zvezni ravni se je izrekla proti ločevanju šolarjev na dvojezičnem področju južne Koroške. Na predavanju pri Delovni skupnosti avstrijskih narodnosti na Dunaju se je podpredsednik ÖVP Erhard Busek izrekel proti referendumu KHDja ter predlogu FPÖ po spremembi dvojezičnega šolstva. Povedal je tudi, da je predsednik stranke Alois Mock proti ločenem šolskem izobraževanju in da je za manjšinsko šolstvo pristojna zveza.

Beograd: zaskrbljenost zaradi napadov na dvojezično šolstvo

O odnosu do Avstrije in Italije, a tudi o položaju in pravicah slovenske narodne skupnosti v Avstriji so prejšnji teden v Beogradu razpravljali člani zveznega zbora skupščine SFR Jugoslavije. Odnose med neuvrščeno Jugoslavijo in nevtralno Avstrijo so ocenili kot dobre in trdne. Kot nov prispevek h kontinuiranem političnem dialogu, ki omogoča odkrite pogovore na vseh področjih, so ocenili zadnja dva obiska — Špiljka v Avstriji in Sinowtza v Jugoslaviji. Bila je izražena tudi želja po zmanjšanju jugoslovanskega trgovinskega primanjkljaja, med razpravo pa so opozorili tudi na možnosti, ki jih ponuja obmejno gospodarsko sodelovanje in jugoslovanski interes, da bi to uredili s posebno pogodbo.

Poleg razprave o jugoslovanskih delavcih na začasnem delu v Avstriji in o vprašanju izročitve arhivov, so se člani skupščine bavili tudi s trenutnim šolskim položajem na Koroškem. Z zaskrbljenostjo so opozorili na predloge o uvedbi ločenih šol za Slovence, s čimer bi onemogočili dvojezični pouk in bistveno skrčili eno izmed temeljnih pravic narodne manjšine. Izrazili pa so tudi upanje, da bodo vendarle prevladala stališča naprednih demokratičnih sil, in odgovornih dejavnikov političnih strank, da bi problem dvojezičnega pouka rešili v skladu z željami in interesi slovenske narodne skupnosti, torej v duhu 7. člena državne pogodbe.

PREBERITE

na strani

2 Bilanca „Poziva proti apartheidu

3 Nova številka mladja

4 20 let Kluba prijateljev lova

5 10 let pevskega zbora „Podjuna"

6/7 Dunajski Slovenci pričajo o obvezni dvojezični šoli na Koroškem

8 Visok poraz SAK na domačih tleh

8 KOLO-SLAVUJ bil v Kotmari vasi

Okolje prodira v zavest

Celovec je te dni središče avstrijskih stremljenj po zaščiti okolja. Od včeraj naprej do nedelje 6. maja, sta temu vprašanju posvečeni dve veliki prireditvi: na celovškem sejmišču se je začel sejem „Pro-vita", ki ponuja tehnologijo za zaščito okolja, informira o umiranju gozdov, daje pregled ekološkega kmetijstva ter o tozadevni literaturi; v hiši sindikata (prejšnja delavska zbornica) pa je istočasno mednarodni simpozij na temo „Delo-okolje-gospodarstvo", ki ga skupno pripravljajo ministrstva za zdravje in zaščito okolja, za socialno upravo in za znanost in raziskovanje, simpozij soorganizirata poleg tega „Društvo ekologija in javna občila" ter projektna skupina eko-centra iz Emmersdorfa.

Uvodni referat o „Bodočnosti dela in o delu bodočnosti" je včeraj imel socialni minister Alfred Dallinger. Na sporedu pa so predavanja, filmi in diskusije o življenju iz ravnotežja, o alternativnih zaposlovalnih iniciativah v Evropi, o tem da stavka narava in kaj naj počnemo, in o gospodarski politiki med ekologijo in ekonomijo.

V nedeljo dopoldne (9.30—13.00) pa bo podijska in splošna diskusija o delu-okolju-gospodarstvu, ki jo bo s kratkim referatom začel zdravstveni minister dr. Kurt Steyrer.

OB OBLETNICI ZMAGE NAD FAŠIZMOM
TER PODPISA AVSTRIJSKE DRŽAVNE POGODBE

prireja

Zveza koroških partizanov

manifestacijo partizanskih zborov treh dežel

pod geslom

„Iz UPORA in ZMAGE za MIR in ENAKOPRAVNOST"

nedelja, 13. maj 1984, 14. ura,
delavska zbornica Celovec

Sodelujejo:

- Ljubljanski partizanski pevski zbor
- Tržaški partizanski pevski zbor
- Koroški partizanski pevski zbor
- Godba milice Slovenije

Ste svojega otroka že prijavili?

Ne pozabite, pri vpisu v šolo prijaviti svojega otroka k dvojezičnem pouku!

Tako boste dali apartheiderjem najboljši odgovor!

Že nad 4.500 podpisov proti geto-šolam!

Klub slovenskih študentov in študentk na Dunaju uspešno pobira podpise proti apartheidu na Koroškem. O stanju podpisne akcije poroča tajnik Igor Schellander

1. marca je naš klub javnosti predstavil podpisno akcijo „POZIV PROTI APARTHEIDU V AVSTRIJI" kot reakcijo in odgovor dunajskih študentov in študentk na protimanjšinske in nazadnjaške zahteve nemškonacionalnih sil FP in KHD po spremembi dvojezičnega šolstva.

Glavni zaveznik naših nasprotnikov je neinformiranost ljudi

V teku meseca in pol smo nabrali 4.500 podpisov. Nešteto dopisov in podpisnih pol iz Koroške ter iz drugih delov Avstrije pričajo o pozitivnem odzivu pri Slovencih kakor tudi pri nemškogovorečem prebivalstvu. Ogorčenje nad zahtevami in načrti Haiderja in Feldnerja je veliko in tudi klubski „Poziv proti apartheidu" je način protesta.

Od vsega začetka smo jasno poudarili, da naša podpisna akcija ne bo nobena „protipodpisna akcija" (proti referendumu heimatdiensta), temveč glavno sredstvo v okviru naših prizadevanj za osveščanje avstrijske javnosti. Vemo, da je glavni zaveznik naših nasprotnikov neinformiranost prebivalstva. Podpisna akcija je najbolj primerno sredstvo za pristop v širšo javnost, to dokazujejo tudi vse naše dosedanje izkušnje.

Avstrijska visokošolska zveza: „Sind die Slowenen Menschen zweiter Klasse?"

Avstrijska visokošolska zveza (Österr. Hochschülerschaft) — zastopstvo vseh študentov — je takoj podprla podpisno akcijo kluba ter to javnosti sporočila tudi v posebni tiskovni izjavi. V njej med drugim tudi poudarja, da smisel naše demokracije ne sme biti omogočanje apartheida, saj država Slovence ne more obravnavati kot drugorazredne ljudi; in da se heimatdienst ter svobodnjaki očitno na tih način prizadevajo iztrebiti slovensko manjšino na Koroškem.

Poleg ÖH podpirajo „POZIV PROTI APARTHEIDU" še BDL (Zveza demokratičnih učiteljev), BDF (Zveza demokratičnih žena), Grazer Autorenversammlung, Junge Generation (Mlada generacija socialistične stranke), KHJ (Katoliška visokošolska mladina), mladinska organizacija Kinderland/Junge Garde, deželno vodstvo koroške KP, SJ (Socialistična mladina), Zveza komunističnih občinskih odbornikov in naprednih komunalnih politikov Koroške, VSStÖ (Zveza socialističnih študentov Avstrije), študentska organizacija Aktionsgemeinschaft ÖSU-Forum, KSV (Komunistična študentska zveza) (. . .), da naštejem le ta glavne.

Klubaši na Dunaju zbirajo podpise

Potrebne so javne akcije, manifestacije

Nismo samo govorili, smo tudi delali. Na Dunaju nam je uspelo na cesti zbrati nekaj sto podpisov. Naša informacijska miza s podpisnimi polami, knjigami in klubskimi aktivisti/aktivistkami je bila nekaj dni najbolj zanimiva in privlačna točka v dunajskem Schottentoru ali pa v Opernpasaži. Tam so se odvijale diskusije o Slovencih, o šolstvu, o Koroški in o Koroščih. Ugotovili smo, da se javnost zaveda, da je slovenska narodna skupnost na Koroškem prej ko slej še predmet diskriminacij in da so še mnoga odprta vprašanja, glede uresničevanja naših pravic. Medtem ko smo na Dunaju naleteli na odprta ušesa, pa v Celovcu ni bilo tako. Kakšna zna biti koroška dežela in koroška mentaliteta, smo spet enkrat videli v četrtek, 26. aprila. Na Starem trgu v Celovcu smo ob naši informacijski mizi pobirali podpise. Dopoldan so se sprehajali v glavnem starejši ljudje. Mnogi so se ustavljali pri nas ter nam hoteli soliti pamet, kako in kaj naj delamo. Med drugim smo slišali že znani poziv „horuck über'n Loibl" in podobna gesla, ki prav gotovo ne izvirajo iz vročekrvnega koroškega temperamenta, marveč iz močno zakoreninjene zakrknjene rjave miselnosti. Mnogi tega niti niso prikrivali: „Nein, das interessiert mich nicht, ich bin deutschnational!" (pasant na Starem trgu). Popoldan je bila situacija malo bolj znosna. Bilo je nekaj mladine, ki je bila bolj osveščena in imela več posluha za probleme, ki niso le problemi Slovencev, ampak problemi dežele in vseh ljudi, ki v njej živijo.

Lista prominentnih prvopodpisnikov poziva proti apartheidu v Avstriji:

Ilse M. Aichner, Reinhold Aumeier, Gerhard Bronner, Bernhard C. Bünker (pisatelji), Trautl Brandstaller (moderatorka pri ORF), dr. Robert Buchacher (notranjepolitični urednik Profila), dr. Ulf Bierbaumer, Karli Berger (karikaturist), Mirko Bogataj (novinar), Maria Bill (pevka), prof. dr. Ernest Bornemann, dr. Maria Berger (predsednica Junge Generation), dr. Günter Burkart (UBW-Celovec), Milo Dor (pisatelj), dr. Franz Dotter (UBW), dr. Susanne Dermutz (UBW), dr. Franz Danimann, dr. Herbert Exenberger, Fritz Edlinger (bivši predsednik Junge Generation), dr. Gero Fischer, prof. dr. Helmut Paul Fielhauer, Heino Fischer (gledališki igralec), mag. Ludvig Flaschberger, dr. Peter Gstetner (UBW), Michael Guttenbrunner (pisatelj), Helmut Kurz-Goldenstein (slikar), Josef Guttenbrunner (bivši predsednik Koroškega deželnega zbora), dr. Claus Gatterer (moderator, ORF), Gerald Grabl, Ernst A. Gandits (pisatelja), Alfred Gusenbauer (predsednik Socialistične mladine), Gerald Graßl (pisatelj), prof. dr. H. Greisenegger, dr. Wolfgang Holzinger (UBW), dr. Thomas Hartmann (UBW), dr. Hanns Haas, Josef Hindels, Peter Handke, dr. Willi Holzer (UBW), Anton Hofer (predsednik GLB), Joschi Hanak (gledališki igralec), Heide Heide (umetnica), Harald Irnberger (novinar), dr. Zdravko Inzko (diplomat), Ernst Jandl (pisatelj), Hans Kalt (pol-biro KPA), Marie Theres Kerschbaumer (pisateljica), dr. Ludvik Karničar, Peter Kaiser (predsednik Socialistične mladine Koroške), dr. Pavl Kellermann (UBW), Käthe Kratz (pisateljica), Lore Krainer, Ewald Krainz (direktor PÄDAK), Fritz Lehner (režiser), dr. Herbert Lackner (namest. glavnega urednika Arbeiterzeitung), dr. Josef Langer (UBW), Florian Lipuš, Erich Ledersberger (pisatelja), dr. Peter Malina, Ilka in Walter Müller (vozača), dr. Helga Mračnikar, Janko Messner (pisatelj), Frederike Mayröcker (pisateljica), Gerhard Mock (preds. Junge Generation Koroške), dr. Manfred Moser (UBW), dr. dr. Günther Nenning (preds. sindikata novinarjev), dr. Wolfgang Neugebauer (Dokumentacijski arhiv avstrijskega upora na Dunaju). dr. Margit Niederhuber, Klaus Nusser (režiser), dr. Klaus Ottomeyer (UBW), dr. Igor Ogris, dr. Franc Ofner (UBW), Georg Hoffmann-Ostenhof (zunanjepolitični urednik AZ), dr. Thomas Pluch (urednik Wienerzeitung) mag. Heinz Pfandl, dr. Erik Prunč, dr. Peter Pelinka (notranjepolitični urednik AZ), mag. Franc Pachner, prof. dr. Anton Pelinka (politolog), Linde Prelog (gledališka igralka), Rudi Palla (režiser), Walter Pilar (pisatelj), Herbert Rainer (predsednik ÖH), Lukas Resetarits (kabaretist), Wolfgang Rainer (predsednik Komunistične mladine), prof. dr. Erwin Ringel, dr. Wolfgang Rabitsch (UBW), Thomas Rothschild, Klaus Rathschiller, Irma Schlager (predsednica BDF), mag. Valentin Sima (UBW), mag. dr. Helmut Stockhammer (UBW), dr. Krištof Šubik (UBW), Hubert Sielecki (umetnik), Kurt Sobotka, dr. Gerhard Steingress (UBW), skupina Schmetterlinge, Erwin Steinhauer, dr. Karl Stuhlpfarrer, dr. Anton Staudinger, dr. Gustav Spann, prof. dr. Thomas Schönfeld, Heimo Strempfl (predsednik ÖH Celovec), Gerhard Schneider (sekretar Socialistične mladine), Waltraud Seidlhofer, dr. Manfred Scheuch (glavni urednik AZ), Reinhard Sellner (predsednik BDL), komerc, sv. Bruno Tschermack (predsednik avstrijskega upornega gibanja), Peter Turrini (pisatelj), Ulrich Trinks (vodja evangelične akademije), pater Ivan Tomažič, dr. Walter Tietze (UBW), Heinz R. Unger (lirik), dr. Mirko Wakounig (UBW), Ilse Wagner (Verein Treffpunkt), ddr. Peter Wehle, prof dr. Erika Weinzierl, Simon Wiesenthal, dr. Adolf Wimmer (UBW), Alexander Wrabetz (preds. VSStÖ), Feliks Wieser (predsednik ZSO), dr. Pavel Zdovc, dr. Georg Zanger (jurist). Zadnja vest: podpisal je tudi Andre Heller.

Klubski poziv proti diskriminiranju Slovencev na šolskem področju so med drugim podpisali vsi člani redakcije dunajske Arbeiterzeitung, glasila SPÖ. Velik odmev ima tudi pri učiteljstvu. V klub je dospelo že nekaj podpisnih pol iz raznih šol (ljudska šola v Šentjakobu, šola bolniških sester v Schwarzachu, razne dunajske šole in gimnazije).

Dunajski klub bo nadaljeval s svojo akcijo do poletja. V tem času si želimo čim večje podpore! Izpolnjene podpisne pole čimprej pošljite na naslov kluba, Mondscheingasse 11, 1070 Dunaj.

Mladina FUENS: Velja naj spet dvojezična šola iz leta 1946

Federalistična unija Evropskih narodnih skupin (FUENS) je imela med 14. in 17. aprilom 1984 na Danskem (Knivsberg) svoj letni mladinski velikonočni seminar, ki so se ga udeležili zastopniki 11 narodnih skupnosti. V posebni resoluciji zahtevajo od avstrijske vlade, od vice-kanclerja Stegerja in prosvetnega ministra Zilka naj se zoperstavijo vsem poskusom po odpravljanju dvojezičnega pouka na Koroškem. V resoluciji, ki so jo sprejeli na pobudo Koroške dijaške zveze, je med drugim rečeno:

„FPÖ in KHD zahtevata ločitev slovenskih in nemškogovorečih učencev in uvedbo posebnih šol in razredov za slovenske otroke. S tem bi nemškogovorečim otrokom odvzeli pravico in možnost naučiti se drugi deželni jezik. V Avstriji priznano načelo skupne vzgoje vseh otrok bi potemtakem prekršili na Koroškem glede skupne vzgoje slovensko- in nemškogovorečih otrok." Po navedbi argumentov, da bi uvedba takih ukrepov pomenila izolacijo ter ogrožanje manjšine, ter redukcijo dvojezičnega področja, zahteva mladinska komisija FUENS ponovno uvedbo dvojezičnega pouka na dvojezičnem področju Koroške kot so ga prakticirali med leti 1946 in 1958. Vicekanclerja Stegerja in njegove partijske kolege pa prosijo naj vpliva na Haiderja, da bo umaknil svoj predlog v deželnem zboru, ki ga je vložil 30. 11. 1983. Ob koncu resolucije je rečeno, da pozdravljajo odločitev ustavnega sodišča, „ki je spoznalo, da je treba manjšini dati več pravic, ker drugače ni dana enakost šanz."

40 let Unija Italijanov

Predstavnike italijanske narodnostne skupnosti v Jugoslaviji je prejšnji teden sprejel v Beogradu predsednik predsedstva Jugoslavije Mika Špiljak, jeseni pa jih bo sprejel predsednik italijanske republike Sandro Pertini. To sta dva pomembna termina, ki pričata o tem, kako obe sosednji državi cenita vlogo Unije Italijanov Istre in Reke, katere ustanovitev bodo slovesno slavili 9. Junija v Reki. Bogat program prireditev, razstav, natečajev in drugih manifestacij bo odseval resnično vlogo in položaj pripadnikov italijanske narodnosti v Jugoslaviji, ki je enakopraven in ki lahko na slehernem področju uresničuje svoje posebne narodnostne pravice.

Štiri desetletja pomembnega dela Unije Italijanov Istre in Reke bodo predstavili tudi v posebni brošuri, ki jo bodo izdali v italijanščini, srbohrvaščini in slovenščini.

Wieser pri Dunajskem krožku

Slovencem na Dunaju, ki se zbirajo v Dunajskem krožku, je minuli petek govoril predsednik Zveze slovenskih organizacij, dipl. inž. Feliks Wieser o trenutni politični situaciji na Koroškem. Slovencem, ki živijo na Dunaju, se je zdelo pomembno predvsem to, kar je predsednik ZSO povedal glede gospodarskih vprašanj, glede vključevanja širših plasti Slovencev in glede organizatorične dvotirnosti predvsem na kulturnem področju. V svojem predavanju, ki mu je sledila živahna diskusija je Wieser, opozoril na to, da bo v bodoče treba širše gledati na to kdo je Slovenec, saj je izven naših ožjih struktur še mnogo Slovencev. Glede preteklega delovanja zadrug in posojilnic je kritično ocenil, da se je v preteklosti na tem področju marsikaj zagrešilo, predvsem na kreditnem področju, ko se je predvsem potiskalo ob stran delavski element. Dodal pa je tudi, da je vzlic marsikateri kolisiji pri kulturnih terminih, upravičeno mnenje, da sta dve kulturni organizaciji določen lukus.

1. maj v znamenju krize

Praznik delovnih ljudi in mednarodne solidarnosti je enkrat več dokazal, da manjka trenutnim vladam v zahodnem svetu konceptov za sanacijo anarhičnega gospodarstva, da niso kos spremembi življenskih pogojev širokih plasti ljudstva.

Če izpustimo države, kjer je stal letošnji Prvi maj v znamenju krvavih bojev za demokracijo in človečanske pravice — na primer Čile, El Salvador, Turčijo (in tu sem sodi tudi Poljska), ali pa tiste države, kjer se slej ko prej bije boj za neodvisnost in samoodločbo narodov — Nikaragva, ki ji preti napad s strani ameriških imperialistov (in sem spada tudi Afganistan) — smo v zahodnem delu sveta priča boju pa tudi apatiji delavstva, ki je prva in najprizadetejša žrtev zdaj že eno desetletje trajajoče ekonomske krize kapitalizma. Kapitalizma, ki cinično in nepregledno brusi orožje, da si s pomočjo vojne zasigura svoj nadaljnji obstoj.

V zadnjih mesecih je bilo veliko slišati o tem, da se svita na obzorju, in da se naznanja konec krize. Te znake so prvotno videli v Ameriki, kjer da se je menda povišala produkcija, nato so jo zagledali v Veliki Britaniji, v ZRN jo je vlada konzervativne „spremembe" tako dolgo naznanjala, da svojim lažnivim obljubam že sama verjame. Nazadnje pa je tako spremembo na boljše tudi zagledala avstrijska vlada in zlasti socialdemokracija, ki ji za letošnji Prvi maj ni prišlo na pamet boljše geslo kot porazna parola, da se „Avstrija lahko pokaže" („Österreich kann sich sehen lassen"). — Skupno je vsem tem trditvam eno: da so kratkomalo neresnica.

Če ostanemo pri resnici, je treba priznati, da je v ZDA brezposelnost prebivalstva slej ko prej ogromna in da se šteje po milijonih. Ameriška avtomobilska industrija, desetletja avantgarda svetovne industrije, lovi zadnjo sapo. Največji avtomobilski koncern sveta, General motors, preseljuje svojo produkcijo v države izven Amerike, kjer so produkcijski stroški, zlasti zaradi cenejše mezdne ravni in plač mnogo nižji. Na primer v Španiji ali pa tudi v Avstriji, kjer je socialdemokratska vladna stranka še posebno ponosna na import multinacionalnega podjetja, ki kar lahko samo odloča o tem, koliko davkov v Avstriji plača — kajti če bi finančni minister zahteval višje davke, bi kratkomalo zaprlo podjetje v bližini Dunaja.

Velika Britanija, klasična država brutalnega neokonservativizma v ekonomiji, se je sicer nekoliko opomogla pri svoji plačilni bilanci — vendar na čigav račun? Socialno varstvo in socialna oskrba starih, bolnih, pa tudi mladine je šlo po vodi, brezposelnost stagnira — vendar ne pri treh, marveč približno 20 odstotkih. ZRN zmanjšuje penzijo starejših, reducira zdravstveno oskrbo prebivalstva, varčuje pri državnih izdatkih in podarjuje velepodjetjem davčna darila v višini, ki gre v milijone markov. Avstrija, v kateri je slej ko prej najtehtnejša stranka socialna demokracija, je ob tem, da bo dokončno uničila na desettisoče delovnih mest v podržavljenih podjetjih in se popolnoma osredotočila na odvisnost iz inozemstva, s tem da uničuje težko industrijo in se koncentrira na finalno produkcijo. Novi zakoni po zadnjih volitvah so odvzeli delovnim ljudem nekatere dosedanje pridobitve in zadovoljili zgolj privilegiran stan. Sindikalna zveza in Delavska zbornica pa garantirata podporo tej vladi.

V tem znamenju — pa ne v znamenju se obetajočega vzpona gospodarstva — je stal letošnji Prvi maj, mednarodno in v Avstriji. In to realno in realistično spoznanje trenutnega položaja, se je kazalo tudi Prvega maja v Avstriji. Lažnivemu optimizmu, (ki sta se ga potrudila širiti Sinowatz, Benya in Sekanina), tej nevarnosti številka ena za avstrijsko sindikalno gibanje navkljub, se je že na predvečer Prvega maja, ob tradicionalni povorki socialistične mladine na Dunaju, nakazala alternativa: Boj proti brezposelnosti mladine in boj za 35-urni delovni teden ob ohranitvi polne mezde, je stal v ospredju gesel mladih socialistov, ki so si v zadnjih mesecih in tednih izvolili novo predstavništvo, ki angažirano in hrabro nastopa tudi proti partijski hierarhiji takoimenovanih „Macherjev", tehnokratov in neideologov. „Wo ein Wille ist, ist ein Weg", je poudarila predsednica Mlade generacije v Socialistični stranki, Berger, in s tem izrazila misel tisočih (še) socialistov iz vrst mladine, ki bodo ali prodrli ali pa bodo stranko zapustili, šli v tabor alternativcev ali komunistov. In ta zahteva po novi orientaciji socialistične stranke, po orientaciji na temeljih delavstva, je prodrlo tudi ob prvomajski demonstraciji SPÖ, ko so se desettisoči zbirali pod transparenti z zahtevo po 35-urnem tednu ob polni mezdi in podobnim zahtevam.

Ta zahteva in ta boj nista neizgledni. V ZRN, kjer se SPD, ki je trenutno v opoziciji, odločno zavzema za take zahteve, se položaj socialnih demokratov iz volitev v volitve ojačuje — popolnoma nasproti razvoju v Avstriji, kjer izgubljajo socialisti volitev za volitvijo.

Nemški delavci v tiskarski in jeklarski industriji predstavljajo trenutno avantgardo delavstva v Evropi. V prihodnjih tednih se bo v ZRN razvil eden najvažnejših in najtehtnejših bojev za evropsko delavstvo sploh. Če bodo tiskarji in delavci v jeklarski industriji prodrli s svojimi zahtevami, bo to signal za celo Evropo. Če bodo prodrli podjetniki, bo apatija delavstva in resignacija katastrofalna.

Vsekakor je opaziti nekaj: Socialdemokrati se v vrstah opozicije lahko znova znajdejo, če izkoristijo čas opozicije za premišljevanje in diskusijo o novi strategiji v prid najširših slojev ljudstva. Ob vladi, posebno še v koalicijski vladi kot v Avstriji, jim preti ne samo številčna izguba moči, marveč tudi izguba zaupanja delavstva, kar se je v zadnjem času v Avstriji že izkazalo.

Glasovi mladih socialistov na predvečer Prvega maja po izstopu iz koalicije in po poti v opozicijo so bili nepreslišni. Vprašanje je samo do kakšne hierharhične stopnje so jih slišali odgovorni v stranki.

Letošnji Prvi maj v Avstriji je vsaj v socialistični stranki stal v znamenju konflikta med tisto silo v stranki, ki ji gre za bodočnost in tisto silo, ki ji gre za ohranitev trenutnega položaja in trenutne moči. Trenutek pa je krajši kot bodočnost in bodočnost je mladine.

fra-ter

V AVLI SLOVENICI V CELOVCU

Likovna razstava „Po koroških partizanskih poteh“

V organizaciji Zveze koroških partizanov v Celovcu, Skupnosti koroških partizanov v Ljubljani, društva Aule slovenice v Celovcu in pod pokroviteljstvom turistične in gostinske delovne organizacije Kompas Jugoslavija so prejšnjo sredo v auli slovenici odprli likovno razstavo „Po koroških partizanskih poteh“, na kateri se s svojimi likovnimi stvaritvami prdestavljata dr. Danica Bem-Gala in univ. prof. dr. inž. France Cegnar.

Številne udeležence otvoritve je v imenu prirediteljev pozdravil predsednik Zveze koroških partizanov Janez Wutte-Luc, ki je poseben pozdrav izrekel obema razstavljalcema, ki sta s čopičem hodila po koroških partizanskih poteh, slikala motive in domačije, ki so v času NOB odpirale svoja vrata, nudile pomoč koroškim borcem in tako po svoje doprinesle k velikemu partizanskemu gibanju na Koroškem. Mnogo mater, mož in mladincev je bilo po naših kmetijah, ki so brez vsakega oklevanja skrbeli za naše borce, je dejal tov. Luc, in končno menil, da so s svojim podpiranjem partizanov doprinesli k temu, da v času osvobodilnega boja ni bilo še več človeških žrtev.

O pomenu razstave in delu obeh slikarjev je spregovoril inž. Pavle Žaucer, ki je ob tej priložnosti med drugim dejal: „Slikarska razstava dr. Danice Bem-Gala in dr. Franca Cegnarja, je umetniška, kulturna oddolžitev dveh koroških partizanov slikarjev, pa tudi vseh nas, nekdanjih koroških partizanov, slovenski narodnostni skupnosti na Koroškem, je oddolžitev soborkam in soborcem, partizanom in aktivistom, vsem, ki so z nami sodoživljali in podoživljali težke čase vojne, vojnih grozot in strahot, trpljenja in nečloveških naporov, je oddolžitev spominu našega zavestnega antifašističnega oboroženega boja in spominu vsega lepega in plemenitega, nesebične medsebojne pomoči, tovarištvu, zvestobi, požrtvovalnosti in predanosti.

Razstava po koroških partizanskih poteh, ob partizanskih domačijah izraža simboliko koroške domačnosti, pripravljenosti dati toplo streho partizanom v obdobju trileta nega boja na tleh takratne Ostmarke, na ozemlju tretjega rajha. Takrat Avstrije ni bilo zarisane na zemljevidu, za njeno obnovo smo se borili tudi koroški partizani.

Danica Bem-Gala se je kot mlada partizanka, bolničarka, aktivistka, znašla na Gurah, pred vrati Celovca. V prizadevanju, da poveže slovensko in nemško govoreče antifašiste v Celovcu, je padla v roke gestapu. Preživela je pekel zločinskih, zverinskih mučenj, bila je obsojena na smrt, bila je priča najhujših gestapovskih zločinov ob svitu svobode maja 1945. Soborko, Majdo Vrhovnikovo, so gestapovci izmučili do smrti, skrivaj so pokopali njeno truplo in še danes ne vemo kje je njen grob.

Po vojni je Danica študirala medicino in je kot specialistka zaposlena v slovenski osrednji ustanovi, na Kliničnem centru v Ljubljani. V službi in v skrbi za najvrednejšo človekovo dobrino, za zdravje, se kot zdravnica v prostem času predaja plemenitim dejavnostim, slikarstvu in glasbi.

Inž. Pavle Žaucer-Matjaž med svojim otvoritvenim govorom

Kljub najhujšim strahotam, ki jih človek zmore preživeti, ni izgubila vere v človeka, vere v človekovo dostojanstvo in poštenost. Njen slikarski opus je en sam dolg do preteklosti. Humano izraža umetniško izpoved, hvaležnost za dobro, kar so nam partizanom ljudje dobrega storili v času vojne.

Franček Cegnar je kot rosno mlad koroški partizan, veder in prijeten mladenič, poln življenjskega optimizma, skrbel v agitpropu za razvedrilo partizanom, ja dobro voljo soborcev in ljudi na terenu. Organiziral je partizanske mitinge, kulturne nastope, skrbel je za partizanski tisk, zlagal pa je tudi pesmice. Še danes popularna koroška partizanska pesem, Šmarješka, je njegova šaljivo posmehovalna, igrivo dovtipna zloženka.

Dr. Franc Cegnar je danes univerzitetni profesor, priznan strokovnjak na področju agroživilstva. Tudi on ves svoj prosti čas namenja slikarstvu.

Slikarja dr. Danica Bem-Gala in dr. France Cegnar sta se po otvoritvi predstavila številnim udeležencem

Najpomembnejši postulat ustvarjalnosti je osebnostno doživeta motivika, čustveni odnos do materije, ki jo umetnik kot zamisel s čopičem nanaša na platno ali papir. Pri naših umetnikih je partizansko pričevanje, slikarska izpoved pogojena z najbolj intimnimi, v mladost globoko doživetimi dogodki. Oba naša umetnika sta v svojih najtežjih življenjskih časih, ob grožnji smrti, imela merila in vzore vrednotenja življenja, ohranila sta kljub trpljenju vizijo vere v boljši jutrišnji dan, kar jima je omogočilo preživeti.

Zato je njuno, današnje umetniško ustvarjanje plod etično-humanih, dozorelih osebnosti, je kulturna izpoved, je dokument zgodovinske resnice, je povratni izraz in srčni izliv njune ljubezni in hvaležnosti za ljubezen in zvestobo koroškemu človeku v času vojnih dni. Je pa tudi dokaz, da imata oba rada človeka, da imata rada življenje in človeštvo.

Partizani, tako tudi oba naša umetnika, smo se pred leti dvignili v upor z orožjem v rokah, danes pa z njunimi umetniškimi stvaritvami kličemo na upor proti vsemu nehumanemu, proti zlu današnje družbe, proti vsem današnjim strahotam v svetu, ki se ponavljajo in stopnjujejo.

Mi vsi imamo radi naša slikarja, ker je njuna izpoved naša izpoved, ker sta zvesta tradicijam koroškega partizanstva, zato jim toplo želimo, da bo ponovni živi in življenjski stik s koroško krajino, s koroškimi ljudmi, nova spodbuda za še vrednejše umetniško ustvarjanje. Naj postane tudi izziv za slovenske slikarje na Koroškem pri upodabljanju partizanske motivike.“

O pričujoči razstavi je izšel tudi primeren katalog v katerem Franc Zalar piše o obeh slikarjih. Posebej je treba naglasiti, da gre za dela dveh slikarjev-amaterjev, ki se poleg svojega poklica ukvarjata s slikarstvom.

Slike, razstavljene v auli slovenici, je možno tudi kupiti. Vse tozadevne informacije obiskovalci dobijo v galeriji.

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV V CELOVCU IN SKUPNOST KOROŠKIH PARTIZANOV V LJUBLJANI TER AULA SLOVENICA V CELOVCU

vabijo na likovno razstavo

„Po koroških partizanskih poteh“

v prostorih galerije aula slovenica, Celovec, Paulitschgasse 5—7.
Pri razstavi gre za dela slikarjev

dr. Danice Bem-Gala

in

univ. prof. dr. ing. Franceta Cegnarja

Razstava bo odprta do 14. maja 1984, od ponedeljka do petka od 13. do 16.30 ure.

K številnemu obisku vabijo prireditelji

Koroško mladje 53

Nova številka Koroškega mladja je prijetno presenečenje. Ta vtis bralec dobi že po prvem, bežnem prelistanju, kajti urednica pričujoče številke, Jožica Čertov je reviji dala svoj pečat, namreč takšnega kot si ga marsikateri bralec Koroškega mladja želi: dobiti v roke solidno izdajo, urejeno s čutom odgovornosti. Urednica pri tem očitno ni imela lahkega dela. To je razvidno iz njenega kratkega pojasnila, objavljenega v reviji. Tam namreč piše: „V uredniški mapi je ostalo še nekaj literarnih in polemičnih prispevkov. Gradiva je bilo preveč, izbrala pa sem ga po svoji zamisli vsebine vigredne številke. V polemičnem gradivu je še vedno v ospredju spor med Jankom Messnerjem in Lojzetom Wieserjem. Nadaljuje se odpor zoper Lipušev literarni koncept. Mislim pa, da je mladje tem polemičnim nadaljevankam prepustilo že dovolj strani, zato naj o objavi tega gradiva ponovno odloča urednik poletne številke.“

Koroško mladje 53 brez dvoma nosi svojsko vsebinsko ureditev. To je nadvse razveseljivo, saj imamo v rokah številko, ki povsem upravičuje svoje poslanstvo. Urednica ni objavila vsega, kar se je zbralo v uredniški mapi, izbrala in uredila je številko tako kot si je to sama zamislila. Končno je vendar nekdo imel pogum ravnati po svoji razsoji, ločiti kvalitetno od povprečnega. Tu se kajpada postavi vprašanje, ali bo urednik naslednje številke hotel nadaljevati v nakazani smeri? Odgovor bo seveda številka 54 Koroškega mladja.

Tu nikakor nočemo ustvarjati vtisa, da so prejšnje številke mladja bile slabe, ali da smo zoper polemiko. Tudi nočemo trditi, da poslej ne bo več dobre številke mladja. Vendar je tokrat izostalo tisto, kar povzroča hudo kri, skratka to, kar reviji ni v prid, kar je bolj odbijalo kot družilo.

Že uvodoma je povedano, da je urednica svojo nalogo jemala resno, da je res urejala, da uredniške mape ni izpraznila do kraja.

Morda je Koroško mladje 53 prav zaradi tega tako sveže. Na ovoju beremo tudi ime Lipuš, in bralec se razveseli: Florjan spet piše za mladje! Toda to ni Florjan, ampak njegova hči, Cvetka Lipuš. Potem so tu Hafner, Olof, Močilnik, Čertov, Mak, Polanšek, Primožič, Haderlap, Zdovc, Druml, Schellander, Nemec in Messner, sama večinoma znana imena. Pa se tokrat ustavimo samo ob imenu Cvetka Lipuš, ki v mladju objavlja prvič. Njena lirika ni vrhunska, je pa

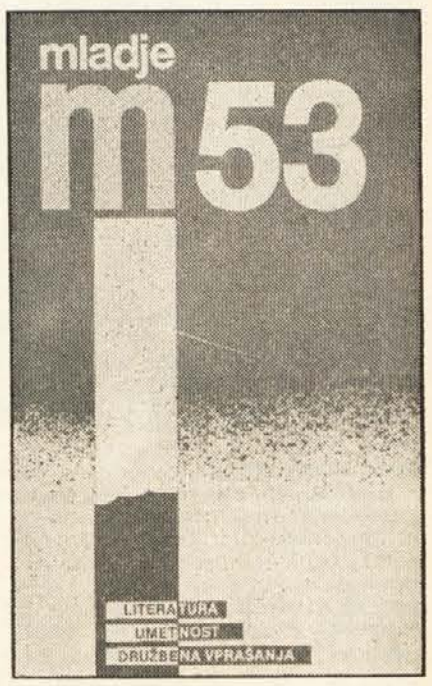

iskrena izpoved mlade deklice, ki razmišlja o bolečni ljubezni, o molku, o ljudeh. Njene pesmi so obetavne in upravičeno vzbujajo upanje, da v koroški književnosti brsti mlado literarno ime.

Čeprav je oblikovalec spregledal besedo „koroško“ in reviji najbrž nehote dal njen prvotni naslov: Mladje, je prav, da ga posebej omenimo. Tomo Weiss je namreč znova potrdil svoj oblikovalski talent, saj že grafično lice pričujoče številke Koroškega mladja vabi, da revijo vzamemo v roke.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA IN KOROŠKI PARTIZANSKI PEVSKI ZBOR

razpisujeta

natečaj

za besedilo nove slovenske pesmi, ki naj vsebuje sledeče elemente:

a) odpor koroških Slovencev proti fašizmu in boj proti pojavom neofašizma
b) boj za narodno enakopravnost
c) prizadevanje za mir v svetu

Pesem naj bi jedrnato izpovedala, da je antifašistični boj bil in vedno bo boj za humanizem, človeško dostojanstvo, prijateljstvo med narodi in mir na svetu.

Slovenska prosvetna zveza in Koroški partizanski pevski zbor bosta poskrbela za uglasbitev besedila in bosta nagrajene pesmi objavila v tisku. Besedilo pesmi je treba poslati na naslov Slovenske prosvetne zveze (Gasometergasse 10, Celovec) do 1. 10. 1984. Besedilo bo ocenila strokovna komisija in podelila sledeče nagrade:

1. nagrada šil. 3.000.—
2. nagrada šil. 2.000.—
3. nagrada šil. 1.000.—

Arbeitstein in Potočnik razstavljata v Pliberku

Koroška slikarja, Ernst Arbeitstein in Friderik Potočnik, razstavljata v Pliberku. Umetnika sta razstavni prostor dobila v tamošnji Posojilnici, otvoritev razstave je bila preteklo nedeljo, povezana s primernim sporedom. Razveseljivo je, da smo ob tej priložnosti lahko slišali mlado godbo na pihala, kar je brez dvoma zasluga delovanja glasbene šole.

Ernst Arbeitstein je med koroškimi likovniki že znano in uveljavljeno ime. Prvo razstavo je imel leta 1968, od tlej pa je doma in v tujini imel že 40 razstav. Arbeitstein je član poklicnega združenja upodabljajočih umetnikov Avstrije in deželnega združenja Koroške. Že kot učenec je prejel Avstrijsko državno nagrado.

Friderik Potočnik je po poklicu mizar, sicer pa se ukvarja z intarzijo in z graviranjem na steklo. Razstavljal je v Pliberku in na Suhi, svoja dela pa misli predstaviti tudi zunaj koroških meja.

O otvoritvi razstave v pliberški Posojilnici bomo obširneje poročali v prihodnji številki Slovenskega vestnika.

Radiše - 20 let Kluba prijateljev lova

V nedeljo so slovenski lovci na Koroškem, združeni v organizaciji Kluba prijateljev lova, imeli občni zbor in hkrati tudi obhajali 20-letnico svojega obstoja. Tega jubilejnega občnega zbora, ki se je odvijal v kulturnem domu na Radišah, se je udeležila velika množica članov Kluba in častnih gostov.

Med slednjimi so bili močno zastopani predstavniki Zveze lovskih družin Slovenije s predsednikom Lovske zveze Slovenije Bojanom Škrkom na čelu; predstavnika Koroške lovske zveze inž. Albert Knafl iz Velikovca in Franc Schnabl iz Beljaka, zastopstvo Slovenskega lovskega društva „Doberdob" iz Furlanije - Julijske Benečije in kot ne-lovec predsednik Zveze slovenskih organizacij dipl. inž. Feliks Wieser. Vsi so pozdravili in čestitali koroškim slovenskim lovcem k 20-letnici obstoja lovske organizacije in se pri tem spomnili zaslužnega ustanovitelja Kluba prijateljev lova, prezgodaj umrlega Karla Prušnika-Gašperja.

Predsednik KPL Mirko Kumer je v svojem poročilu oziroma govoru orisal zgodovino slovenske lovske organizacije na Koroškem, ki je tesno povezana z imenom Karla Prušnika-Gašperja. Že leta 1951 je naš pokojni dolgoletni in zaslužni predsednik Karel Prušnik-Gašper zbiral slovenske lovce in jih vodil na lovske prireditve v Slovenijo. Prav njemu se imamo zahvaliti, da je že tedaj nastala zamisel, da bi se ustanovila lastna slovenska lovska organizacija na Koroškem. In tako je Prušnik zbral ožji krog lovcev in vodil priprave za ustanovitev. Pri tem mu je pomagal tudi dr. Pavle Apovnik, ki je izdelal društvena pravila. Lovski organizaciji so dali ime Klub prijateljev lova/Klub der Jagdfreunde in 31. maja 1964 je bil v Delavski zbornici v Celovcu ustanovni občni zbor, katerega se je takrat udeležilo 28 ustanovnih članov iz celotnega dvojezičnega ozemlja. Danes ima klub, je z veseljem ugotovil predsednik, nad 120 članov. Delovanje kluba je v veliki meri odvisno od lovskega sodelovanja v Sloveniji, to pa zato, ker nimamo lastnega lovišča. S posebnim zadoščenjem ugotavljamo, da smo v teh 20 letih obstoja preživeli lepe in nepozabne dneve med slovenskimi lovci širom po Sloveniji ter navezali trajne prijateljske vezi. Viden dokaz tovarištva in prijateljstva je vsekakor pobratenje z Zvezo lovskih družin Ljubljane in zelo nas veseli, da smo v zvezi s tem dogodkom, na našem jubilejnem občnem zboru dobili svoj lovski prapor.

Kot vsaki narodni skupnosti — manjšini je tudi nam slovenskim lovcem povezava z matičnim narodom za nadaljnji obstoj nujno potrebna in prav zaradi tega smo ves čas poskušali biti most med sosednima državama. Držali smo se vedno gesla: „divjad ne pozna meja", in pa tudi dejstvo, da vsi nosimo zeleno obleko. In to misel sporazumevanja in zbližanja smo širili med lovci doma in preko meje. Zato se veselimo, če postajajo odnosi med lovci na avstrijskem Koroškem in lovci v Sloveniji iz leta v leto boljši ter da je prišlo že tudi do podpisa pogodb, ki služijo gojitvi divjadi na obeh straneh meje; morda so k temu tudi naši člani prispevali drobtinico. Svoj govor je predsednik zaključil z zahvalo vsem članom, dobrotnikom in odbornikom za podporo in zvestobo slovenski lovski organizaciji na Koroškem.

Tajnik KPL Mirko Kelich pa se je s ponosom ozrl na storjeno delo v zadnji legislaturi in pri tem med drugim še zlasti poudaril uspelo akcijo 1. lovskega nagradnega streljanja v Pliberku in izdajo pesniške zbirke v založbi KPL, lovca in pesnika Toneta Haderlapa. Ta lična knjižica, je naglasil tajnik, je najboljši dokaz za to, da lovci le nismo, kot pravijo, samo pobijalci in strelci, ampak da znamo in hočemo prispevati tudi nekaj k obogatitvi naše slovenske kulture. Naj še povemo, da je pobudo in zamisel za pesniško zbirko dal že pokojni predsednik in ustanovitelj kluba Karel Prušnik-Gašper.

Za v bodoče bo nujno potrebno, je naglasil tajnik, da dejavnost kluba še bolj poživimo in to tudi na kulturnem področju, bodisi v obliki zbora ali trobentaške skupine. Tajnik Mirko Kelih je pozval vse zbrane lovce, da segajo bolj po strokovni literaturi, kot so to „Lovec", „Zlatorogova knjižica", „Der Kärntner Jäger" in po vseh lovskih strokovnih berilih, kateregakoli jezika.

Predsednik ZLD Ljubljana Marjan Tavčar je ob slavnostnem aktu predaje lovskega prapora našim lovcem med drugim dejal, da so koroške lovce na številnih lovskih srečanjih spoznali kot pravične lovce, z visoko lovsko etiko in da je pobudo za pobratenje zelene bratovščine lovskih družin Ljubljane in KPL oziroma za predajo lovskega prapora dal osebni prijatelj Karla Prušnika-Gašperja inž. Pavle Žaucer. Stiki med slovenskimi lovci na Koroškem in v Sloveniji so postali tudi most za spoznavanje lovstva in lovcev avstrijske narodnosti, je poudaril predsednik Tavčar in pri tem citiral besede Karla Prušnika (ob 10-letnici obstoja KPL): „Govorili smo o lovskem tovarištvu in o lovski vesti. Lov je prijetno in zdravo razvedrilo. Prijetno in veselo pa človek lahko živi samo v miru. Zato je lovčeva dolžnost, da se zavzema in prispeva svoj delež v boju za mir. To lahko lovec stori s tem, da tudi na lovskem področju goji tovarištvo med obema narodoma v deželi in preko meje!" — in te misli izrečene pred 10 leti tudi današnje vodstvo KPL uresničuje v pravem pomenu besede.

Jubilejni občni zbor so pozdravili in mu čestitali tudi zastopniki Slovenskega lovskega društva „Doberdob" iz Furlanije-Julijske Benečije ter zastopnika Koroške lovske zveze inž. Albin Knafl iz Velikovca in Franc Schnabl iz Beljaka. Slednji je presenetil zbrane zborovalce s pomembnim odkritjem — s knjižico iz leta 1754, tiskano v Celovcu, ki obravnava lovstvo v nemškem in slovenskem jeziku. Res presenetljivo odkritje v prid slovenski lovski organizaciji na Koroškem.

Naj še zapišemo, da se na jubilejnem občnem zboru ni samo govorilo, predlagalo in sklepalo, marveč da je bil pripravljen tudi lep kulturni program z nastopom rogistov iz južne Koroške in Slovenije ter pevskih zborov — MoPZ SPD „Radiše", pod vodstvom Šimeja Wrulicha in lovski pevski zbor iz Železne Kaple, ki ga vodi Joško Wrulich.

Pri volitvah za predsedstvo je občni zbor spet potrdil staro izkušeno vodstvo z manjšimi spremembami z zaslužnim predsednikom Mirkom Kumrom na čelu.

CELOVEC

LETNI KONCERT

v sredo 16. 5. 1984 ob 16. uri v Modri dvorani Doma glasbe.

Nastopajo učenci posameznih podružnic Glasbene šole na Koroškem.

Prireditelj: Glasbena šola na Koroškem

MODNA REVIJA

v soboto 5. maja 1984 ob 20. uri v Mestni hiši v Borovljah.

Sodelujejo: Gorenjska oblačila Kranj, podružnica Jesenice, Almira Radovljica in Planika Kranj

Prireditelj: Zveza slovenskih žena v Celovcu

Starosta slovenskih zadružnikov na Koroškem

Florijan Lapuš - 90-letnik

Pred dnevi je v Psinji vasi v krogu svoje družine, sorodnikov in znancev obhajal visok jubilej — 90-letnico življenja čil in zdrav starosta slovenskih zadružnikov Florijan Lapuš.

Le redko so posejani ljudje, ki dočakajo tako lepo starost in ki v tem življenjskem obdobju ustvarijo takšne dobrine, kot jih je naš jubilant. Nad 40 let je bil predsednik Zveze slovenskih zadrug in dolga leta odbornik Zveze slovenskih organizacij in njenih predhodnic, navdušen prosvetaš, skratka, stal je vedno v prvih vrstah narodnega življenja za ohranitev naše narodne skupnosti na Koroškem. Kot mlad človek se je ves posvetil kulturnoprosvetnemu delu. Njegov oče je bil soustanovitelj leta 1906 ustanovljenega Delavskega pevskega društva za Podsinjo vas in okolico, iz katerega sta pozneje nastali prosvetni društvi v Svečah in v Šentjanžu. V slednjem je bil Florijan Lapuš gonilna sila. Njegovo kulturno prosvetno dejavnost je za nekaj let pretrgala prva svetovna vojna, iz katere se je vrnil šele 1921 leta. Dve leti nato je že režiral znano ljudsko igro „Miklova Zala", pri kateri je sodelovalo kar 50 oseb. S to monster-igro, ki zahteva celo vrsto kulis in igralcev, so Šentjanžčani gostovali pri Cingelcu na Trati. Da spraviš takšno igro na domači oder, je že potrebna neizmerna organizacijska sposobnost, da greš pa z njo še gostovat (prevoz ljudi in igralcev), je pa to še mnogo težavnejše. Vse to breme je šlo na račun mladega Lapuša, ki je razvijal občudovanja vredne organizacijske sposobnosti.

Prav ta sposobnost pa je bila merodajna, da so ga tedanji šentjanški zadružniki pridobili za zadružništvo v domači Hranilnici in posojilnici, kjer je deloval kot tajnik. Nanj so zaradi njegove strokovne sposobnosti postali pozorni v zadružni centrali v Celovcu, kjer so ga že leta 1925 izvolili v odbor in deset let nato za predsednika zadružne centrale, v kateri je deloval nad 40 let. Dolga leta je bil tudi predsednik Slovenskega prosvetnega društva v Šentjanžu. Kot na stotine drugih družin so nacisti tudi njegovo družino pregnali z rodne grude v tujino, od koder se je vrnil po treh letih, treh mesecih in treh dneh na opustošeno domačijo in se takoj vključil v obnovitev po nacistih uničenega narodnogospodarskega življenja. Lapušu in rajnemu predsedniku šentjanške posojilnice Matevžu Krasniku velja tudi glavna zasluga, da so v Šentjanžu zgradili lepi Zadružni dom.

V imenu Zveze slovenskih zadrug je jubilantu čestital in mu predal darilo poslovodja celovške banke Mirko Kunčič, prav tako je Zveza slovenskih organizacij v obliki brzojavke izrekla iskrene čestitke z najboljšimi željami.

Številnim čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Slovenskega vestnika z željo, da bi bil naš jubilant zdrav in čil in mu kličemo — na mnoga leta!

PRIREDITVE

DUNAJSKI KROŽEK

● v petek 11. 5. 1984 — predavanje EXPORT UND IMPORT ALS ENTSCHEIDENDE WIRTSCHAFTSFAKTOREN — MIT BESONDERER BERÜCKSICHTIGUNG DES ÖSTERREICHISCHEN OSTHANDELS
Predavatelj: Red. Hans Thomas Hager (Dunaj)

Kraj predavanja: gostilna Weidinger, Dunaj IV, Danhausergasse 3

VEČER SLOVENSKE POEZIJE IN PROZE

● v petek 4. 5. 1984 ob 19. uri v Slomškovi dvorani v Celovcu
Glasbeni okvir: Duo Honzl in Niko
● v soboto 5. 5. 1984 ob 20. uri v farni dvorani v Šmihelu
Glasbeni okvir: učenci Glasbene šole Šmihel
Recitira dramski igralec POLDE BIBIČ

Slovensko prosvetno društvo "ZVEZDA" v Hodišah vabi na

MATERINSKO PROSLAVO

v soboto, 12. maja 1984 ob 20.h pri Čimžarju v Dvorcu
Nastopajo:
Tamburaši iz Hodiš
Rauschelesee Duo
Radiški fantje
Otroci kot recitatorji

Lovski pevski zbor iz Železne Kaple vabi na

LOVSKI PLES

ki bo 5. maja 1984 ob 20.30 uri v hotelu „Obir" v Železni Kapli.

Slovensika prosvetna zveza v Celovcu in Turistično društvo Dravograd objavljata razpis za

KOROŠKO OHCET

ki bo v soboto 30. 6. 1984 v Dravogradu. Pari, ki se želijo poročiti in niso starejši od 30 let, naj se prijavijo v pisarni Slovenske prosvetne zveze v Celovcu, Gasometergasse 10, tel. 0 42 22 - 32 5 94 do 20. aprila 1984. Tu boste dobili tudi podrobne informacije.

CELOVEC

OBČNI ZBOR

Slovenskega planinskega društva Celovec

v petek 4. 5. 1984 ob 20. uri v Mladinskem domu SŠD, Mischallee 4, Celovec

Krajevno združenje Zveze slovenske mladine Škocijan vabi na

KRESOVANJE

s kulturnim sporedom v počastitev obletnice zmage nad fašizmom in podpisa avstrijske državne pogodbe v soboto 5. maja 1984 pri Vazarju v Veselah
Zbirališče: ob 19.30 uri pri kulturnem domu „Danica" v Šentprimožu
Kulturni spored bosta oblikovala recitatorska skupina mladinskega doma SŠD v Celovcu in kantavtor Marjan Smode

Zveza slovenskih žena vabi na

IZLET NA DOLENJSKO

v četrtek 10. maja 1984 (in ne kot je bilo pomotoma zapisano 5. maja). Na sporedu je ogled tovarne zdravil in kozmetike „Krka" ter kartuzije Pleterje.

Odhod iz Celovca ob 6.30 uri izpred Gasometergasse 10 (omnibus vozi preko Ljubelja).

Prijave sprejemata: Ančka Kupper iz Borovelj in Milka Kokot iz Celovca.

DOBRLA VAS

Koncert: **„S PESMIJO V POMLAD"** v nedeljo 6. 5. 1984 ob 10. uri pri Ilgu (gostilna Krainz) v Kazazah.

Spored oblikujejo: Suški oktet (Bertej Logar), McPZ „Srce" (Marjan Berložnik) in otroški pevski zbor SPD „Srce" (Ljudmila Sturm).

Prireditelj: SPD „Srce" v Dobrli vasi

Lutkovna predstava

„RAČKA"

● v nedeljo 6. 5. 1984 ob 14.30 uri pri Miklavžu v Bilčovsu
Prireditelj: SPD „Bilka" v Bilčovsu

● v nedeljo 6. 5. 1984 ob 10.30 uri (po maši) pri Jurču (gostilna Meislitzer) v Šentlenartu pri sedmih studencih.

Prireditelj: SPD „Dobrač" na Brnci
Gostuje lutkovna skupina KPD Šmihel

ŠENTPRIMOŽ

MATERINSKA PROSLAVA

v nedeljo 6. 5. 1984 ob 14.30 uri v kulturnem domu Danica.
Prireditelj: SPD „Danica" v Šentvidu v Podjuni

RADIŠE

Veseloigra **„JARA MEŠČANKA"**

v nedeljo 6. 5. 1984 ob 10.30 uri (po maši) v kulturnem domu na Radišah.
Gostujejo igralci KD Brezje.
Prireditelj: SPD „Radiše"

ŽVABEK

Koncert **„S PESMIJO v VIGRED"** v soboto 12. 5. 1984 ob 20. uri v farni dvorani v Žvabeku.

Nastopajo: Oktet Suha, otroški mladinski zbor Suha, dekliški zbor Žvabek, otroška skupina Žvabek, vižar Hubert Krop in pevsko instrumentalna skupina Žvabek.

Prireditelj: KPD „Drava" Žvabek

OBIRSKO

POMLADANSKI PLES

v soboto 12. 5. 1984 ob 20. uri v gostilni Srienc na Obirskem.
Za ples igra Agaton trio
Prireditelj: Alpski klub „Obir"

CELOVEC

Razstava slik **VINKA HLEBŠA** v Mohorjevi knjigarni je odprta do 18. maja 1984

ROŽEK

„KABARET MLADJE"

v nedeljo 6. 5. 1984 ob 14.30 uri v Kosi na Ravnah. Po nastopu mladjevcev bo družabni popoldan ob materinskem dnevu.

Prireditelj: KD „Peter Markovič"

SELE

MATERINSKA PROSLAVA

v nedeljo 6. 5. 1984 ob 14. uri v farni dvorani v Selah.

Prireditelj: KPD „Planina" v Selah

ŽELEZNA KAPLA

Otroci igrajo za mamice pravljico v 4 dejanjih

„JURČEK" (Pavel Golia)
v soboto 12. 5. 1984 ob 19.30 uri v farni dvorani v Železni Kapli.
Prireditelj: SPD „Zarja" v Žel. Kapli

TINJE

KUHARSKI TEČAJ (krašenje tort za materinski dan)
v sredo 9. maja 1984 ob 19. uri v domu v Tinjah.
Vodi: s. Hemma Wutte. Šentrupert

Jubilejni koncert ansambla

LOJZETA SLAKA

ob njegovi 20-letnici

● v nedeljo 20. 5. 1984 ob 14.30 uri v kulturnem domu v Ledincah
Prireditelj: KD „Peter Markovič" v Rožeku
● v nedeljo 20. 5. 1984 ob 20. uri v glavni šoli v Dobrli vasi.
Priredit.: SPD „Srce" v Dobrli vasi
Spored povezuje Janez Košnik — Mito Trefalt

BILČOVS

OTROŠKI DAN

Ta praznik za otroke bo 31. 5. 1984 v Bilčovsu. Vabljeni so vsi otroci s starši, voditelji, učitelji, župniki!
Odrasli brez otrok nimajo vstopa!

Slovensko planinsko društvo Celovec vabi na tradicionalno

SREČANJE ZAMEJSKIH PLANINCEV

v ned. 13. 5. 1984 pri koči na Trstelju. Zbirališče in odhod ob 8. uri zjutraj pri črpalki Mlečnik v Kožentavri.
Prireditelj tega vsakoletnega srečanja je Planinsko društvo Nova Gorica.

Iščemo

PRODAJALCA

za mesni oddelek (mesar ali kuhar)

Samostojno vodstvo predpogoj.
Ponudbe na Slovenski vestnik.

PRED 40 LETI:

Odpustiti moramo, a pozabiti ne smemo nikoli!

Dne 6. maja bo minilo 40 let, odkar so se v naših krajih dogajale grozne reči. 6. maja 1944 je proti poldnevu ustrelil gestapovec Othmar Rath pri Orajmanovem križu na Bistrici v Rožu Aleša Einspielerja, 32-letnega tovarniškega delavca, prosvetaša in zavednega Slovenca. Nato je streljal še na Florijana Križnarja in na Valentina Schwarza. Vsi trije so bili člani odporništva in so podpirali partizane v gozdu. To je bil njihov „zločin" in zaradi tega so morali umreti.

Kako se je vse to dogajalo v tistih žalostnih dneh, nam je povedala na letošnjem „Rožanskem izobraževalnem tednu" Kati Andrejčič, ki je bila tedaj komaj dve leti poročena z Alešem Einspielerjem: „Leta 1943 se je tudi za nas začel čas, da pomagamo v borbi proti fašizmu. Oglasili so se partizani. Podpirali smo jih z vsemi stvarmi: s hrano, z obleko, z medikamenti in s papirjem. Tisti čas nihče ni vprašal, kaj si, ali Slovenec, ali Nemec, ali katoličan, ali komunist. Šlo je edino le za to, da bi preživeli. Ko so začeli naše ljudi izseljevati, druge pa spravljati v KZ, smo si z vso močjo prizadevali, da bi se uničil fašizem in da bi tudi mi nekaj doprinesli k svobodi.

Moj mož, Aleš Einspieler, se je rodil dne 17. julija 1912 pri Vlipcu na Sinah. Družina je bila slovenska in zelo verna. Ko je začel hoditi v šolo, so ga že sovražili in psovali s čušem. Posebno izkazal se je tedanji domači učitelj, ki ga je podil vedno spet „čez Ljubelj dol". Po šoli je začel delovati v sveškem prosvetnem društvu „Kočna" Nastopal je kot igralec na odru, pel pri moškem zboru in postal celo podpredsednik „Kočne". Predsednik pa je bil nepozabni župnik Vinko Ruprecht, s katerim ga je vezalo iskreno prijateljstvo. Postal je tudi brezposeln in nato delal na žagi in na cesti. Ko je po priključitvi (1938) prišel dr. Jungfer na Bistrico, je začel delati v tovarni akumulatorjev. Ker je bila tovarna za vojno neobhodno potrebna, Lekšu ni bilo treba iti k vojakom. Ko se je začelo 1943 na Koroškem partizanstvo — po gozdovih so se začeli zbirati takoimenovani „hošarji" — so jim zavedni domačini takoj priskočili na pomoč in jih začeli podpirati. Med prvimi sodelavci so bili Vlipcu Lekš, Bovčarju Flora, Folt Schwarz in cela vrsta drugih domačinov.

4. maja 1944 so dali Lekšu dva dni dopusta. Rekli so mu, naj se pelje na celovški kolodvor nekega Dunajčana pričakovat, ki naj ga pripelje na Bistrico. Toda tega človeka ni bilo. Kakor sem pozneje zvedela, so nameravali Lekša že v Celovcu ustreliti. V soboto, dne 6. maja je šel Lekš zjutraj na Sine, napravljat svoji materi drva. Ob kaki 8. uri prideta neki moški in ženska k nam na stanovanje v Kolienzhaus in vprašata po Floriju Križnarju. Pravita, da imata pismo zanj in prosita, da bi šel Lekš z njima na Mače. Ker sem bila jaz bolna, so šli moj oče po Lekša na Sine. Ko se onadva kmalu nato vrneta, grejo vsi trije na Mače. Lekš je bil verjetno prepričan, da sta moški in ženska tudi povezana s partizani in jima je vse preveč zaupal. Ko pridejo do Bovčarja, Flora ni bil doma, ker je pri Paštebnjaku pri Križah seno basal. Zato so šli spet vsi trije nazaj na Bistrico. Pri Orajmanovem križu so pa šli dvakrat sem in tja. Nasproti križa je bil tedaj napravljen bunker, kjer je bila stalna straža. Nemški vojaki so stražili tovarno akumulatorjev. Stražil pa je tedaj vojak Jelen iz Podjune. Ta je vse to, kar se je tam dogajalo, natančno opazoval in potem pripovedoval, kako je bilo. Zdelo se mu je, da tu nekaj ni v redu. Zato zahteva legitimacijo. Lekš pokaže svoj „Wehrpaß", drugi moški pa značko, da je gestapovec. V tistem trenutku pa je že počilo in Lekš se je zgrudil na tla. Krogla ga je zadela v pljuča (Lungenschuß). Tam se je v lastni krvi zadušil, ker je padel na zobe. Mrtvega Lekša je zapeljal potem rajni Tona Lipan iz Sveč v mrtvašnico. Pred sveškim britofom pri jami za smetišče ga je moral mežnar Jok Begusch ob 4. uri zjutraj pokopati brez krste (truhle) in brez duhovnika. Šele čez dobro leto so njega in tudi druge antifašistične žrtve, ki jih je zadela ista žalostna usoda, izkopali in na pokopališču z duhovnikom in z vsemi častmi pokapali."

Tedaj so izkopali tudi ostanke bratov Čero, ki sta kot domačina iz Križnarjeve družine padla v partizanih. Aleksander je bil do tedaj pokopan na hribu v bližini stare cerkvice v Rutah, Ivan pa je trohnel na južnem pobočju Golice. Vse žrtve nacizma počivajo zdaj v častnih grobovih na sveškem britofu.

Ko sta gestapovec (=Othmar Rath, ki živi kot penzionist v Spittalu) in ženska „Mimi" (=Eva Posch) opravila delo krvnika pri Orajmanovem križu, sta šla k bližnjemu Paštebnjaku. Tam je Rath poklical drugo žrtev: „Flori, kom her!" In ga je ustrelil v trebuh. Flora je menda še dva dni hudo trpel, preden je v bolnici umrl. Od Paštebnjaka sta gestapovca hitela še v Sveče in tam ustrelila Valentina Schwarza tudi v trebuh. Schwarz je še nekaj dni trpel in umiral v Celovcu. Žandarji so aretirali isti dan še kakih 12 domačinov. Med njimi so bili: Kati Einspieler (Andrejčič), Permoževi, Križnarjevi (=Bovčarjevi), Angela Schwarz, Mostetschnig Barbara in malo pozneje tudi Mica Hafner (=Vlipčinja). Njihov križev pot se je nadaljeval v zaporu. Ko so Katiji moža ubili in jo zaprli, je bila že noseča. 5. januarja 1945 je rodila v Podgori (Karawankenhof) sina Lekšija. G. kanonikus Feinig Jozij v Gospesveti se je obeh usmilil: Kati je smela iti z otrokom v Gospo sveto. Tam sta živela v ‚karnerju' do konca vojne. Kako, to si pa sami lahko predstavljate. Katijo je zadela pozneje še kruta usoda: edini sin Lekšij, ki se je rodil in vzraščal v takih okoliščinah, ji je leta 1972 umrl, star komaj 28 let.

Ko se spominja Kati Andrejčič vseh teh hudih časov in nečloveškega, krivičnega trpljenja, pravi ob koncu: „Odpustiti moramo, a pozabiti pa ne smemo nikoli!"

fe

Opozarjamo vse ljubitelje slovenske knjige, da si lahko

BREZPLAČNO IZPOSOJAJO KNJIGE IN REVIJE

v Slovenski študijski knjižnici

S področja vrtnarstva in rastlinstva:

Bernatzky A.: **VRTNI KOLEDAR:** svetovalec za vse leto. 147 str., ilustr.

Böhmig F.: **DELO V VRTU:** praktični priročnik. 395 str., [64] str. pril., ilustr.

ENCIKLOPEDIJA VRTNIH RASTLIN: ilustrirani priročnik o priljubljenem cvetju in povrtnini od A do Ž. 244 str., bavne ilustracije — (Priročnik za vsakogar)

10 let pevskega zbora „Podjuna"

Prišlo je mnogo obiskovalcev, od blizu in daleč, da skupno s pevskim zborom „Podjuna" v Pliberku proslavijo njegovo desetletnico obstoja. Prišlo je tudi mnogo pevcev, ki sestavljajo slovenske pevske zbore pliberške občine, da MePZ „Podjuna" čestitajo k jubileju. V dvorano pri Schwarzlnu pa so prišli tudi predstavniki slovenskih kulturnih in političnih organizacij, med njimi predsednik SPZ Tomaž Ogris, predsednik NSKS dr. Matevž Grilc, pliberški podžupan Fric Kumer in drugi. Ustanovitelj zbora MePZ „Podjuna" in predsednik Herman Germ je ob tej priložnosti lahko pozdravil tudi zastopnika ZKOS Slovenije Marka Studena in bivšega konzula SFRJ v Celovcu Alfonsa Naberžnika, Milko Hartman in druge besedne ustvarjalce iz Koroške.

Herman Germ je ob desetletnem jubileju MePZ „Podjuna" menil, če gre za praznik petja, je umestno, da tega počastimo s petjem. Tako je v

dvorani donela ubrana slovenska narodna in umetna, pa tudi pesem drugih narodov. Sonja Kert je v povezavi povedala zgodovino jubilejnega zbora. Sem v prvi vrsti sodi podatek, da so s pevskimi vajami pričeli pri Kertu, da je prvi zborovodja bil Oto Wutte, kateremu je predsednik izrekel posebno dobrodošlico.

Ob tej priložnosti tudi ni manjkalo daril, ki so jih prinesli zastopniki kulturnih organizacij in društev ter sosednji pevski zbori, ko so prišli čestitat s svojo pesmijo. Tako smo slišali pesem MoPZ SPD „Edinost" iz Pliberka, MoPZ „Kralj Matjaž" iz Libuč in Oktet „Suha".

Najlepše darilo jubilejnemu zboru pa je brez dvoma pomenila predstavitev pevskega zbora „Mlada Podjuna", ki je pod vodstvom Mire Zdovc

obljubil, da bo skrbel za pevsko tradicijo po zgledu jubilejnega zbora, Vsi zbori, ki so prišli v soboto v Pliberk so svoje pesmi zapeli z velikim občutkom in ljubeznijo do slovenske zborovske glasbe; to še posebno velja za jubilejni zbor, ki ga vodi Tone Ivartnik. S pesmijo Zdravljica pa je MePZ „Podjuna" izpovedal svojo idejno smer, smer medsebojnega spoštovanja in mirnega sožitja med narodi.

Pevskemu zboru „Podjuna" ob njegovem desetletnem jubileju želimo, da bi bil uspešen tudi v prihodnjem desetletju, da bi še naprej tvoril pomemben člen slovenske zborovske kulture na Koroškem.

JANKO MESSNER

Koliko znamo še slovensko?

Jezikovni pogovori v Radiu Celovec

11

Danes najprej kako besedo o nepotrebnih tujkah, ki se razraščajo na naših papirnatih gredah kakor nadležna francozla:

„Inženir, ki smo ga 'konfrontirali s problemi' prebivalstva Srednjega Kota..." Zakaj je piscu preborna domača beseda? Inženir, ki smo mu razgrnili ali razložili težave, stiske, posebnosti Srednjega Kota? Ne, to bi bilo premalo učeno in ne bi dišalo po uradni slovenščini, po imenitni tujščini. Takšenle ugleden slovenski tednik mora vendar natrositi v vsak stolpec kakih dvajset tujk kakor mama v velikonočno pogačo sladkih rozin! Ne, rozine to res niso, še manj pa sladke. Držimo se raje poštene razumljive domače besede, kjer jo imamo na voljo! In varujmo se nemčenja: zakaj so naši predstavniški Slovenci in njihovi novinarji kar naprej mnenja (sie sind leider der Meinung, daß...), da je po nemško misliti in v slovenščino prestavljati to nemško mišljenje bolj "nobel", bolj imenitno, bolj gosposko, bolj predstavniško. Naši kmetje pa lepše govorijo, ko pravijo: Kaj pa ti meniš? Jaz menim, da tako ne pojde... Nobeden od njih 'ni mnenja', da je 'mnenja biti' kaj prida po slovensko.

In potem tisto nemogoče smešno izjavljanje. Lipuš je pred leti v Mladju napisal imenitno satiro, imenovano IZJAVA. V njej je osmešil takšno petelinjenje in poviševanje samega sebe pred javnostjo, da lepše ni mogel. Človek lahko poka od krohotanja, ko to bere. Res ga priporočam v branje vsem našim novinarjem in sem prepričan, da bojo potem vsi po vrsti bolj previdni in se bojo vrnili k navadnemu dosedanjemu govoru, kajti nobeden naših slovenskih kmetov na Radišah, v Plajberci ali v Plibrci ti ne poreče: „Doktor Grilc, predsednik Narodnega sveta, in dr. Zwitter, predsednik Zveze slovenskih organizacij, 'sta izjavila', da s politiko avstrijske vlade nista zadovoljna", temveč da sta na zborovanju rekla, povedala, kako sta z vlado nezadovoljna. Zakaj takšno svečano nabreklo govorjenje, vsak izmed nas Slovencev ve, da govorita kot izvoljena govornika naših narodnih koristi. Seveda nemščina laže prenese takšne bajže: Dr. Mock gab dazu keine Erklärung ab... Naši ljubi Slovenci pa, ki nikoli niso prebrali Levstikovih Napak slovenskega pisanja, starih nekaj manj ko 130 let, pridno za njimi, tako da govorniki naših narodnih prizadevanj nazadnje tudi svoje izjave dajejo in podajajo, kakor kakšne snope v kozolec.

In zdaj še k neki besedici, ki kakor uš straši in pika po naših listih, to je beseda TEM. Primer: „Raba slovenščine se po Zakonu o narodnih skupnostih ne nanaša na izdajo potnih listov. 'Tem bolj tehten' je dokaz, ker ga je dal sam urad zveznega kanclerja." Tudi ta konstrukcija je posnemanje nemščine — UMSO schwerwiegender itn. Slovenec v takem primeru pravilno reče: Toliko tehtnejši je dokaz... Beseda "tem" je po pravilu uporabna samo v dvojni vpregi — skupaj s "čim", nekaj zgledov: čim dalj... tem boljše; čim bliže... tem huje; čim več... tem bolj; čim prej prideš, tem boljše. V mnogih teh primerov ta dvojčka sploh nista potrebna, saj brez težav in še lepše lahko rečem: Prej ko prideš, boljše bo. Neustrezen je tudi "čim", če ga postavim samega v stavek: 'Stopi čim hitreje po zdravnika' ni ljudsko, temveč nemarno. Zakaj ne rečejo naši časnikarji: stopi kar se da hitro po zdravnika? Kakor hitro le moreš ipd. Tudi v pomenu nemškega "sobald" ga ne smemo uporabljati: 'Čim se privadimo kraju' je pravilno: kakor hitro se privadimo kraju, brž ko se privadimo kraju...

V večini primerov pa lahko to vprego "čim-tem" brez škode sploh izpustimo. Torej namesto: 'Čim hitreje boš upošteval take napake, tem boljše za bralce tvojih spisov'. Hitreje ko boš upošteval take napake, boljše bo to za tvoje bralce...

Še en tak zgled iz istega komentarja v časopisu: "Jasno je, da ob taki uzakonjeni diskriminaciji 'tem bolj' uspeva uradna diskriminacija." Polovimo dve uši in pol: kajti 'jasno je' lahko izrazimo eliptično, skrajšano, torej: Jasno, da ob takem uzakonjenem zapostavljanju toliko bolj uspeva uradno zapostavljanje. Po domače torej!

„Naučili smo se toliko slovenščine, da smo lahko nadaljevali“

Pričevanja štirih dunajskih Slovencev na obvezno dvojezično šolo

Kako so doživljali pouk v času dvojezičnega pouka, sem vprašal meseca marca koroške Slovence, ki živijo na Dunaju. V prvih letih po drugi svetovni vojni so Feliks J. Bister, Hanca Buch, Joško Buch in Miha Kulnik obiskovali ljudsko šolo v Kapli ob Dravi, na Brnci in v Bilčovsu. Obiskovali so torej ljudsko šolo v času, ko dvojezičnost ni več oz. še ni bila cesta enosmernica. Šolarji so (z vsemi pridržki) hodili po poti dvosmerne dvojezičnosti: slovenski otrok se je učil tudi nemško, nemškogovoreči pa tudi slovensko. Prosil sem jih, da s svojimi osebnimi spomini — kolikor je pač to mogoče v tako kratkem pogovoru — podajo sliko tedanje šolske vsakdanjosti, o razumevanju in nerazumevanju med šolarji ter o položaju slovenščine v šoli.

Le iz konkretne zgodovine je mogoče oblikovati sedanjost in prihodnost šole na dvojezičnem področju.

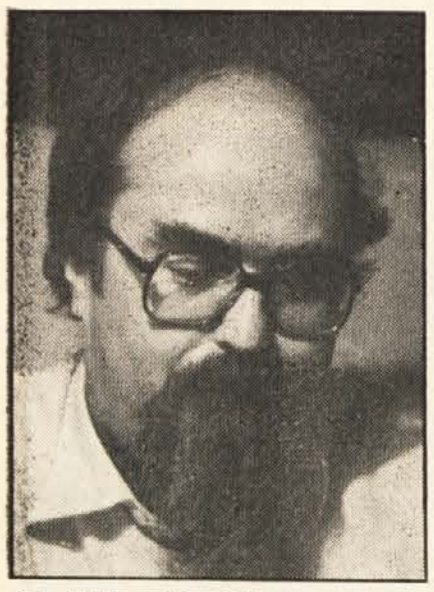

Feliks J. Bister

doma v Svetni vasi, od leta 1960 naprej živi na Dunaju, vodi študentski dom Glasbene visoke šole v 1. dunajskem okraju.

„Spomini . . .“

Feliks J. Bister, ki lista po svojih starih šolskih zvezkih, pripoveduje: „Jeseni 1945 sem v Kapli ob Dravi začel hoditi v šolo. Vsi trije učitelji, ki sem jih imel v teku let, so v prostem času in v šoli brez izjeme govorili samo nemško, čeprav so obvladali in učili slovensko. Mislim pa, da so zelo različno obvladali slovenščino.

Na slovenski pouk se ne spominjam več posebej, izvzemši verouk, ki je bil seveda pretežno nemški, a zaradi dvojezičnega bogoslužja v fari je močno poudaril pripravo učencev glede slovenskega besedila za molitve ali za pesmi. In zanimivo, da se tudi ne spominjam, da bi kdajkoli katero slovensko pesem zapeli, čeprav smo si zapisovali veliko sličnih tekstov. Še manj, da bi zaigrali kakšno slovensko igrico ali predvajali kakšen recital. Čeprav smo se — kar nas je kot otroke zelo veselilo — naučili zelo zahtevne igre, spominjam se tu ene božične pastirske igre. Imam celo še ohranjeno svojo vlogo iz te igre.

Tudi v matematiki se ne spominjam niti enega računa v slovenščini. Ne spominjam pa se, da bi bila atmosfera negativna. Da bi se karkoli prepirali zaradi tega.

Kar pa mi je ostalo, je to, da sem tedaj že čutil, da je slovenščina nekako vključena in da je ta jezik, ki smo ga doma izključno uporabljali, tudi nekje navzoč, ampak da je samo toleriran in močno zavržen in da ni cenjen s strani merodajnih ljudi (npr. učiteljev ali drugih gostov, ki so prišli v šolo, izvzemši cerkvene predstavnike, dekana Koschierja, ki je dvojezično govoril).

Poudaril bi še to, da je bilo vse, kar smo si zapisovali v slovenščini, pravzaprav zelo neobveznega značaja. Opisovalo je zelo preprosto življenje na kmetih, na podeželju, kmečke živali, kot smo jih srečavali na dolgi šolski poti iz Svetne vasi v Kaplo. Medtem ko so vsebovali nemški teksti vendar domoljubje do koroške dežele, ali pa imeli politične akcente in teme. Tako imam v enem izmed zvezkov (ohranjenih imam večino zvezkov iz ljudskošolskega časa), v zvezi s plebiscitom, povedano, da so prišli leta 1918 južni Slovani, zanimivo pa je, da je bilo to poročilo pod naslovom „Der erste Schuß“.

Feliks Bister: „V slovenščini smo opisovali zelo preprosto življenje na podeželju, nemški teksti pa so vsebovali politične akcente.“

Tu, v zvezku prvega razreda npr., je pesmica: „So schön is mei Kärnten, . . . recht gern bin i drin, so stolz bin i drauf, daß i a Kärntner bin“. Ne v slovenskem, ne v nemškem tekstu pa se Slovenci pri opisu pokrajin in krajev kakorkoli omenjajo.

Še en primer iz te vsebinske vzgoje („s tem so nas spremenili“ zatrjuje Bister) iz zvezka v petem razredu, učenci so po diktatu pisali o Rožu, in seveda je bilo govora o Karavankah: v šolskem zvezku lahko beremo, da so Karavanke „die natürliche Scheidewand“ in ‚die Karawanken sind die getreuen Hüter unserer heiß umstrittenen Grenze“.

„To z naravno mejo“, nadaljuje Bister, „to sedi v ljudeh. Nekaj sličnega (Die Karawanken sind eine natürliche Grenze) je v svoji disertaciji zapisal tudi Feinig. Mi smo ja to tedaj debatirali s Zerzerjem in drugimi v našem krogu, da je to enostavno nekaj, kar so nas učili. Seveda je on mislil, da je taka meja naravna in idealna.“

„Kar pa je pri tem opisu Roža še upoštevanja vredno je to, da so tedaj še učili stara topografska imena za hribe in gore. Poleg Ferlacher Horn je sicer samo v oklepaju še zapisan Grlovec, kar danes sploh ne najdeš več, ker se to izriva. Tedaj se je to upoštevalo, kar se pravi, da je bilo še močno vkoreninjeno v ljudstvu, da je novo poimenovanje bilo celo za učitelja nekako tuje.

Prve slovenske besede v mojem zvezku iz prvega razreda pa so bile: „Oče uči Cicibana čitati. Čita, čita, Ciciban, čita čita dan na dan, na drevesu poje ptič, Ciciban ne čuje nič. Rad se Ciciban uči, to očeta veseli.“

Razgovor teče naprej in Bister pripoveduje, kako je učiteljica tudi spregledovala napake v slovenskem besedilu, npr. je napisal „tižka“ namesto „ptička“, da pa je pri direktorju Holzerju bil potem tudi pouk slovenščine bolj natančen.

„Se pa ne spominjam, da bi me kdo napadal ali zmerjal za čuša ali podobno“, nadaljuje Bister, „ampak moram tudi reči, da so možnosti govoriti v šoli slovensko bile zelo omejene. Na to niti nisem mislil, ker smo to tedaj spremljali čisto praktično. Tako sva npr. s sošolcem, ko sva se zjutraj srečala, govorila slovensko, tako dolgo, da ni prišel tretji zraven. Potem smo vsi nemško nadaljevali, čeprav je tretji razumel slovensko, samo zavedal se ni tega. Tedaj jezik za nas otroke neposredno ni igral nobene politične, tudi ne kulturne vloge, šele pozneje si pač videl, da je prišel jezik v en politični predal, ki ga pa kot otroci nismo občutili kot takega.

Zelo močno se spominjam, da sem občutil nemščino kot večvreden jezik, in da je slovenščina nekje tako stranska zadeva. Spominjam se, kako me je bilo sram (to sem opisal tudi v Kresu), ko sem moral z mamo v šoli slovensko marnvat. To me je potem zelo prizadelo in me tudi dolgo spremljalo, ker sem zaradi tega momenta poniževanja, ki ga še nisem razumel, še manj mogel definirati, da je to bila ena bistvena komponenta moje narodne opredelitve. Ta narodna opredelitev je bila odprta do gimnazijskega časa na Plešivcu, lahko bi izpadla tako ali tako. Odločilna je bila katoliška dijaška skupina okoli Kresa in počitniški sestanki. Do tedaj sem bil indiferenten, kar je šola čisto jasno forsirala in tudi šolski zakon se ni izvrševal, tako kot bi se moral, čeprav nismo trpeli. Naučili smo se pa le toliko, da smo imeli podlago za nadaljnji študij oz. za nadaljnje učenje jezika. Ampak definitivno slovensko govoriti in pisati sem se naučil šele v dunajskem Klubu in mislim, da nisem bil edini. Tam smo zavestno začeli slovensko govoriti in slovensko diskutirati in pisati. Eden drugemu smo prijateljsko in pozorno popravljali, če je eden recimo padel v nemščino in prevečkrat uporabljal kakšen nemški izraz. Zame, ki sem prišel iz razmeroma ponemčenega kraja, so bili kolegi kot Pavel Zdovc, Joža Wakounig, deloma tudi Miha Kulnik, ki so se bavili z jezikom tudi kot jezikoslovci, osebno v veliko pomoč. Tako je šola bila zame prvi korak, ki bi čisto lahko bil prekinjen oz. ostal nekje osamljen, če ne bi prišla ta izvenšolska orientacija na Plešivcu.

In še k našem kraju. Svetna vas in okolica že v monarhiji in predvsem v prvi republiki ni bila posebno slovenska vas. Ampak do Hitlerja so pretežno govorili na vasi slovensko in tudi doma v družinah. Z doživetjem nacizma se je to od dnes na jutri spremenilo in to prakso ki jo jim je vsilil leta 1938 Hitler, so nadaljevali še po koncu vojne.“

Hanca Buch

doma v Zmotičah pri Brnci, bila učiteljica v Bilčovsu in v Annabichlu, nato na glavni šoli na Dunaju, sedaj gospodinja.

Hanca Buch, ki se je rodila v Zmotičah pri Brnci, se tako spominja na dobo ljudske šole: „Na vasi smo otroci še slovensko govorili, v ljudski šoli (hodila sem na Brnco) pa med sabo na noben način več. Morda je pri nas na Brnci bilo še bolj težavno, ker so po vojni postavili barake, ki smo jim pravili „loger“. Tukaj so stanovali v glavnem nemškogovoreči ljudje, prišli so iz vse Avstrije in tudi od drugod, le redki so bili domačini. Tako je bila v razredu več kot polovica otrok tujcev, in že zaradi tega ni bilo misliti na to, da bi v razredu govorili slovensko. (Medtem so ti ljudje že postali Brnčani). Tako smo govorili slovensko le še na vasi. Spominjam se, da se mi nismo dobro počutili na Brnci.

Tudi z nobenim učiteljem nisem govorila slovensko, razen z eno učiteljico, ki je bila iz Kanalske doline. Ta me je imela čudno rada. Ona je znala slovensko in spominjam se, da mi je dajala knjige. Ni jih bilo veliko v razredu, ki so dobivali knjige, jaz sem jih dobila in vem, da so bile slovenske.

Hanca Buch: „Samo eno slabo doživetje zaradi slovenščine sem imela.“

V ljudsko šolo sem hodila v letih 1951 do 1955. Vem še, da smo imeli oddelčni pouk, bili smo trije razredi v enem prostoru. Tudi jaz se najbolj spominjam slovenščine in fajmoštra. Duhovnik me je tudi v cerkvi postavil, da sem brala berilo. On je največ naredil za slovenščino. Nimam pa v spominu, da bi se učitelji med sabo pogovarjali slovensko.

Samo eno slabo doživetje zaradi slovenščine sem imela v četrtem razredu. Imeli smo za kratek čas učiteljico iz Beljaka, ki nas je zmerjala „Ihr windisches Nest“. To mi je ostalo kot otroku, morda me je zaradi tega še bolj bolelo, ker sem ji jaz nosila tudi mleko in jabolka. Mislim, da to tedaj še prav razumela nisem, ker med šolarji tega nisi občutil.

Pravzaprav sem imela veliko samozavesti, ker sem lahko berilo brala, ker mi je dajala učiteljica knjige, in sem se boljša počutila. Vem, da smo na tiste otroke v „logerju“ dol gledali, ker so pač pribandrani bili, ker smo se mi močnejši čutili in ne obratno. In iskala sem tudi družbo z deklico v teh barakah, ker me je zanimalo, kako tam ljudje res stanujejo.

Na splošno pa vem, da so me pritegnili le tisti, pri katerih sem vedela da so mi naklonjeni. Kot otrok si le čutil v notranjosti, kdo ti je naklonjen, zato se na te bolj spominjam.

Ureditev iz leta 1945 je bila doslej še najboljša

Po koncu druge svetovne vojne je koroška deželna vlada sprejela odredbo o dvojezičnih šolah, ki je v 62 občinah uredila pouk v ljudskih in glavnih šolah. Bistvo odredbe je bilo to, da je bil pouk slovenščine obvezen za vse. Odredba se je naslanjala na načelo, da naj na dvojezičnem območju oba naroda spoznata oba jezika. To je glavni argument tudi v pogajanjih za državno pogodbo, v kateri je pozneje za to območje slovenščina bila poleg nemščine predvidena kot enakopraven uradni jezik.

Odredba je vsebovala:

- *V prvih treh šolskih stopnjah ljudske šole se poučuje v slovenskem in nemškem jeziku.*
- *V četrtem razredu nadomesti nemški učni jezik pouk v obeh jezikih. Zato pa so v četrtem razredu predpisane 4 tedenske ure pouka slovenščine, v peti stopnji tri ure obvezno za vse šolarje, tudi za nemškogovoreče.*
- *V glavnih in srednjih šolah teh 62 občin in v okrajnih mestih Šmohor, Beljak in Celovec, je bil za šolarje, ki so prišli iz teh dvojezičnih šol, obvezno predpisan pouk slovenščine.*

Toliko o vsebini odredbe.

●

Političnemu pritisku nemškonacionalne strani je odredba kljubovala le 12 let, 10 mesecev in dvanajst dni. Leta 1958 so jo odpravili. Koroški Slovenci smo k njenim pomanjkljivostim in prednostim zavzeli stališče v „Memorandumu o šolskem vprašanju“, ki je bil izdan 27. oktobra 1958. Tam je v poglavju „Kako je dvojezična šola res zgledala“ med drugim rečeno, da odredbe v 8 od 107 ljudskih šolah sploh niso izvajali, v nadaljnjih 12 pa so izvajanje polagoma opustili, ne da bi pristojne oblasti proti temu ukrepale. Nadalje je poudarjeno, „da od četrte šolske stopnje ne moremo več govoriti o dvojezični šoli.“ Glede prilagajanja nemških otrok slovenščini pa je povedano, da je odredba tu in tam zahtevala prilagajanje nemškogovorečih. Vendar prilagajanje zahtevajo tudi od slovenskih otrok. Načelo skupne vzgoje mladine nekega kraja pač brez dvoma zahteva obojestransko prilagajanje.

Obnesla se je

V Memorandumu je tudi zapisano, da se je ta način pouka povsod tam, kjer so ga sprejeli, po pričevanju neodvisnih prič obnesel. Tudi „Kärntner Landeszeitung“ (18. 12. 1953) je ob prvih poskusih predhodnikov svobodnjakov (VdU), da bi odstranili to odredbo o dvojezičnem pouku, zapisala: „In Kärnten wollte man nirgends zwei verschiedene Schulen nebeneinander haben, sondern man entschloß sich, die Kinder im zweisprachigen Gebiet beide Landessprachen lernen zu lassen, ohne Rücksicht auf die Nationalität, zu der sich die Eltern bekennen. Überall dort, wo die Lehrer am Platze sind und von Seiten des Elternhauses der Erlernung der zweiten Sprache kein Widerstand entgegengesetzt wird, sind die Ergebnisse der zweisprachigen Schule erfreulich.“

●

Ob trenutni zahtevi po odstranitvi zadnjih ostankov dvojezičnega pouka je zanimivo tudi stališče zgodovinarja prof. Janka Pleterskega, ki je leta 1960 v študiji „Manjšinska zakonodaja na Koroškem po drugi svetovni vojni“ ugotovil, da so z dvema izvedbenima zakonoma, 19. 3. 1959, (zakon o prijavi k dvojezičnemu šolstvu in zakon o slovenskem jeziku pri sodiščih) uvedli princip labilnosti, po katerem je obstoj manjšine načeloma dvomljiv in po katerem manjšina lahko tudi izgine.

Joško Buch

doma iz Zg. Vesce pri Bilčovsu, pred 9 leti se je z ženo preselil na Dunaj, sedaj travmatolog v Lorenz-Böhler-bolnici.

Joško Buch z nasmehom na ustnicah ironično pove: „Imel sem srečo, da sem v štirih letih osnovne šole obiskoval 5 različnih osnovnih šol. Moja mama je morala hoditi za delom, jaz sem pa hodil z njo. Leta 1949 sem začel prvi razred ljudske šole v Bilčovsu, zadnjo polovico četrtega razreda pa sem leta 1953 spet obiskoval v Bilčovsu. Bila je to moja 6. šolska stopnja.

Na slovenski pouk v prvem razredu se pravzaprav ne morem več spominjati. Samo vem, da sem učence

(Dalje na 7. strani)

in učitelje v šoli ravno tako delil, kot sem delil prebivalce Zgornje Vesce: v Slovence, v odpadle Slovence in v Nemce. To točno vem, da sem jih že kot otrok tako delil. Zanimivo pa je to, da se ta razdelitev ljudi v razmerju med otroci ni čutila. V spominu mi je tudi ostalo, da smo še bosi v šolo hodili.

Nato sem prišel iz Bilčovsa v Sveče. Tam je bil moj največji travma, da smo prej v Bilčovsu še pisali s kladastimi črkami, tukaj pa so uporabljali že pisane črke, s tem sem imel največje težave. V Celovcu sploh ni bilo slovenščine. Ko smo stanovali v Sekiri in sem hodil v Ribnici v šolo, sem imel to doživetje,

Joško Buch:
„Enkrat sem bil na Günterja celo ljubosumen, ko v slovenščini tudi ni bil tako slab, čeprav sem jaz bil iz slovenske družine, on pa ne."

da je tamkajšnji duhovnik bil isti, ki me je krstil v Velikovcu, znal je malo slovensko. Imel sem tudi sošolca, ki je včasih z menoj slovensko govoril. Samo ne vem več, ali sva v šoli tudi slovensko govorila.

V drugi polovici 4. razreda sem se vrnil spet v Bilčovs. Imeli smo učitelja Armina Kurbusa, ki je zame slovenščino dvignil najmanj tako visoko kot nemščino. Tako nisem imel občutka, da bi bila nemščina nekaj boljšega kot slovenščina. To je pravzaprav tudi prvi čas, za katerega se spominjam, da sem se res naučil slovenščine, npr. sem se doma moral učiti sklanjatve.

V našem razredu so bili le trije, ki so jih šteli za Nemce. Z njimi sem imel — vsaj jaz — dobre stike. Sploh ni bilo kakih trenj, kot „ti si Slovenec!", čeprav sem bil iz razvpite slovenske družine. Nasprotno, ravno z enim izmed teh, z Güntherjem Quantschnigom, ki se je žal pozneje ponesrečil, sem imel tudi še pozneje najtesnejše stike, kljub temu, da je njegov očim bil proti Slovencem. To prijateljstvo je šlo celo tako daleč, da sva šla za 10. oktober na Triglav in njegov komentar je bil: ‚Joško, wenn da Vota wissat, wo i heit mit dir bin'.

Treba je še povedati, da se spominjam na župnika s katerim sem samo slovensko govoril. Drugače se spominjam, da sem učiteljico Maurer, ki nas ni poučevala, imel zelo rad. Direktorja Winklerja sem imel opredeljenega za Nemca, ki slovenščine ne bi pospeševal. Do gospe Brugger sem pravzaprav imel nezaupanje, to pa je zanimivo zaradi tega, ker je govorila ona z nami predvsem v pismeni slovenščini, večinoma pa nemško.

Med učenci smo v šoli slovensko marnvali, nemško smo govorili le tedaj, če smo bili s t. i. res-nemškimi otroci skupaj. Na primer smo v Vesci imeli res dobre kontakte z družino, ki se je med vojno ali po vojni priselila. Ni bilo nobenih trenj med nami in zanimivo je, da so se vsi otroci, tudi starejši, ki so se priselili že skoraj kot odrasli, da so se vsi ti naučili dobro slovensko. Tisti, ki so bili naše starosti pa so se več ali manj perfektno naučili.

Nekaj je še bilo: dogodki med vojno so zelo močno vplivali na to, kako smo ocenjevali kakšno družino. Mamina družina je sodelovala s partizani, zato se je zelo točno ločevalo, kdo je proti partizanom delal. In še ta situacija je bila: Na obeh straneh ceste so bili Einspielerji, na eni strani slovenski Einspielerji, na drugi pa „windisch" Einspielerji. Kot otrok si čutil, tukaj nekaj ne štima, kljub temu da marnvamo isti jezik. Bila pa so strašna trenja, saj se je slišalo, da so njegovega očeta partizani ubili. Kljub temu so bili v ostalem normalni sosedski odnosi in otroci smo tudi iz ene hiše v drugo letali."

Na vprašanje kakšno mesto je slovenščina imela v bilčovski šoli, je Joško Buch dejal: „Pri učitelju Kurbusu sem imel res vtis, da je slovenščino treba ceniti in se jo učiti. In spominjam se tudi kako mi je pomagal pri pripravah na sprejemni izpit v slovensko gimnazijo; dal mi je navodilo, kdaj se v nemščini piše „das" ali „daß", in to mi še danes pomaga. Dejal je, če ne veš kako se piše, prevedi v slovenščino, in če se slovensko reče „da", potem se v nemščini piše „daß". Temu pripomni Hanca Buch, da se tukaj vidi kako koristna je dvojezičnost!

Nadalje rezimira Joško Buch: „Zanimivo je, da so se naši Nemci naučili tako dobro slovensko, še danes govorim s sošolko, ki živi od leta 1965 naprej v Novi Zelandiji, slovensko in sicer pismeno.

Zanimiva pa je tudi sledeča dogodivščina iz gimnazijskega časa na Plešivcu. Nekateri Bilčovščani smo hodili v isti razred kot Handke, sorazmerno sva veliko „kontava", in Handke je rad kontav z menoj, oz. s Kapusom. Silno pa ga je jezilo, če sva s Kapusom slovensko govorila. A imel sem vtis, da ga ni jezilo zaradi tega, ker smo Slovenci, temveč zaradi tega, ker ni mogel razumeti. Ko je prišel zraven smo nato govorili nemško.

●

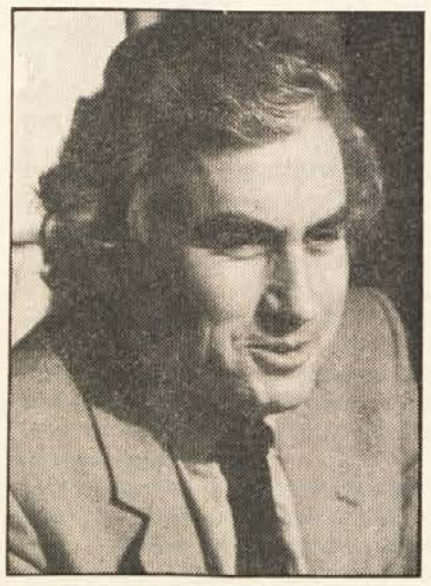

Miha Kulnik doma v Želučah pri Bilčovsu, profesor na gimnaziji v 15. dunajskem okraju.

Ko začenja pripovedovati iz svojega šolskega življenja **Miha Kulnik**, pripomni, da se bo nekaj seveda kriilo s tem, kar je pripovedoval že Joško. Bila sta isti letnik in začela 1949 z ljudsko šolo v Bilčovsu. Miha pravi: „Že od vsega začetka sem imel občutek, da je šola nekaj pretežno nemškega, čeprav je bilo okolje čisto slovensko. V prvem razredu sem govoril samo z enim sošolcem nemško. Učiteljica Terezija Schellander je z nami govorila v domačem narečju. Nisem pa imel vtisa, da zaradi tega, da se bi mi naučili slovensko, ampak zato, ker nemško nismo znali. Vem npr. kako je prišel tedanji direktor Winkler v razred in da ga nisem razumel, učiteljica Schellander pa je bila potem takorekoč tolmač. Na slovenski pouk v prvem razredu se ne spominjam več točno in res je zanimivo, da ne vem več kako se je pouk odvijal. Konkretno se spominjam na to: „Ena krogljica in ena krogljica sta dve krogljici." Spominjam se tudi na eno samo slovensko pesem „Danes smo se skupaj zbrali", pesem, ki pripoveduje, kako se peče pogača. Drugače smo peli nemške pesmice in tudi pravljice smo obravnavali v nemščini. Knjiga pa, ki smo jo uporabljali, je bila tista, ki je bila na eni strani slovenska na drugi strani pa nemška. Mislim, da je bil v Bilčovsu že pravi dvojezični pouk. Ni bilo polovica, polovica, morda 2/3 do 1/3. Nasplošno pa sem že imel vtis, da je šola pač pretežno nemška, ker so učitelji med sabo nemško govorili.

V drugem razredu smo imeli tudi slovensko seštevanko, čeprav je bilo to za nas lažje v nemščini, ker smo to seveda bolj trenirali, kot v slovenščini. Po mojem je to samo trening.

V tretjem razredu pri gospe Maurer, ki je bila zelo korektna, pedagoško kvalificirana in priljubljena učiteljica, je bil mislim korektno dober dvojezični pouk. V zvezkih vidim, da smo na eni strani pisali slovensko na drugi nemško. Spomnim se tudi, da smo na spodnjem robu strani napisali kakšen pregovor: na eni strani nekaj slovenskega, na drugi strani nekaj nemškega. Vse skupaj smo še okrasili. Drugače kot Joško jaz nisem diferenciral po zavednih ali nezavednih."

Med vsemi štirimi sogovorniki se je v tem trenutku razvila živahna diskusija o tem, kako so se razvijali odnosi med slovensko in nemškogovorečimi šolarji. Vsi pridejo do zaključka, da se odnosi otrok niso ravnali po narodnostni ali jezikovni pripadnosti in Feliks Bister povzame z enim stavkom bistvo te diskusije: „Šolski uspehi so soodločali". Ta važen moment jih je družil, „čeprav smo kot tipi bili zelo različni."

Miha Kulnik nadaljuje s spomini o četrtem razredu in ugotavlja, da je tudi za njega bil četrti razred nek prelom. Dobro se spominja učitelja Kurbusa, ki je danes v Ameriki in s katerim sta do danes ostala v stiku. „Največje doživetje je bilo to", nadaljuje Miha, „da smo prvič zapeli slovensko narodno pesem „Barčica

Miha Kulnik:
„Največje doživetje je bilo, ko smo prvič zapeli slovensko narodno pesem."

po morju plava". In to je zame z današnjega stališča nekaj lepega. Tudi tedaj mi je ugajalo. Razen tiste slovenske pesmi iz prvega razreda, ki sem jo omenil, se drugače ne spominjam nobene slovenske pesmi. Pri pouku pa smo sedaj začeli peti slovenske pesmi. To nam je zelo ugajalo. Prej verjetno sploh nismo vedeli, da kaj takega obstaja. Pri nas v družini nismo peli, radia še ni bilo, in zato je bilo to zame veliko doživetje. In začel se je tudi slovenski pouk, slovenščina kot predmet, in to za vse. Tedaj ja še ni bilo tistega zakona, da se bi slovenščine učili samo prijavljeni otroci. Čisto samoumevno je bilo, da se vsi učijo. V četrtem razredu smo imeli tudi naloge iz slovenščine, tako kot iz računanja, in dejansko smo vsi znali. Zato pa tudi geografijo in druge predmete niso več poučevali dvojezično, temveč samo nemško. Pri učitelju Kurbusu smo imeli res občutek, da je to človek, ki mu je slovenščina enakovredna."

Pričevanja dunajskih Slovencev je zapisal Vinko Wieser

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 4. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.35 Ruščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Posnetek od blizu — 11.30 Bil sem skala reda — 12.15 Alpe-Jadran magazin — 13.00 Poročila — 17.00 Poročila — 17.05 Za predšolske otroke — 17.30 Don Kihot — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Novo iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Stari — 21.15 Modna revija — 21.20 Moda — 22.15 Šport — 23.00 Poročila.

SOBOTA, 5. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Solo — 12.05 Nočni studio — 13.10 Poročila — 15.00 Grad strahov v Spessartu — 16.40 Secret squirrel — 17.00 Poročila — 17.05 Bravissimo — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Novo iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Šport — 20.15 Trije beli medvedi — 22.05 Šport — 23.10 Evine hčerke — 0.00 Poročila.

NEDELJA, 6. 5.: 10.00 Katoliška božja služba — 11.00 Šport — 12.00 Ura tiska — 13.00 Knjiga — prijatelj otroka — 13.00 Poročila — 14.40 Morski razbojnik iz Louisiane — 16.45 Listamo v slikanici — 17.05 Čevljar in njegovi prijatelji — 17.15 Tao Tao — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Mednarodna solidarnost — 19.00 Novo iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Pred nevihto — 21.15 Panorama — 22.10 Nočni studio — 23.15 Čas za liriko — 23.20 Poročila.

PONEDELJEK, 7. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Prosim k mizi — 10.00 Šolska TV — 10.30 El Capitano — 12.15 Obisk v gradu Vadutz: knez von Liechtenstein — 13.00 Poročila — 17.00 Poročila — 17.05 Za predšolske otroke — 17.30 Pasje zgodbe — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Hitreje, višje, močneje — 18.30 Mi — 19.00 Novo iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.08 Novi podnajemnik — 21.15 Ceste San Fancisca — 22.05 Žene sveta — v imenu ljubezni — 22.50 Poročila.

TOREK, 8. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Zlati časi — 11.20 Ponedeljski šport — 12.15 Slike iz Avstrije — 12.40 Šiling — 13.00 Poročila — 17.00 Poročila — 17.05 Za predšolske otroke — 17.30 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Peanuti — 18.30 Mi — 19.00 Novo iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Argumenti — 21.45 Matere — 22.30 Poročila.

SREDA, 9. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Oddaja z miško — 9.30 Francoščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Argumenti — 12.00 Rastlina — 12.15 Matere — 13.00 Poročila — 17.00 Poročila — 17.05 Povest o zmaju — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Pisarna, pisarna — 18.30 Mi — 19.00 Novo iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Šport — 22.00 Satanski načrt.

ČETRTEK, 10. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska TV — 10.30 Šport — 12.15 Klub seniorjev — 13.00 Poročila — 17.00 Poročila — 17.05 Za predšolske otroke — 17.30 Levo od pingvinov — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.30 Mi — 19.00 Novo iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Otrok Helen Keller — 21.45 Inozemska reportaža — 22.30 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 4. 5.: 17.30 Knjiga — prijatelj otroka — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Heidi — 18.55 Robi Robi Robin Hood — 19.20 Najlepše otroške pesmi — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dežela gora — 21.15 Čas v sliki — politika v petek — 22.15 Zrcalo — 23.40 Sto mojstrovin — 23.50 Poročila.

SOBOTA, 5. 5.: 15.00 Politika v petek — 15.50 Dva krat sedem — 16.15 Pan in Apol — 17.00 Obisk na gradu Vaduz: knez von Liechtenstein — 17.45 Kdo me hoče? — 18.00 Tedenski pregled — 18.25 Nogomet — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Novo v znanosti — 20.50 O filmu — 21.00 Evrovizija Song-Contest 1984 — 23.30 Nož v goltancu — 0.35 Poročila.

NEDELJA, 6. 5.: 9.00 Matineja — Dežela gora — 10.00 Timon of Athens — 14.00 Športni popoldan — 17.00 Ljubite klasiko? — 17.45 Rockline — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Primer za ljudskega odvetnika — 20.15 El Capitano — 22.00 Poročila — 22.05 Šport — 22.25 Dinastija — Denverski klan — 23.10 Mala nočna glasba — 23.45 Sto mojstrovin — 23.55 Poročila.

PONEDELJEK, 7. 5.: 17.30 Kreta — izvor Evrope — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Heidi — 18.55 Robi Robi Robin Hood — 19.20 Najlepše otroške pesmi — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zlati časi — 21.15 Čas v sliki — 21.45 Šiling — 22.05 Iz ust do ust — 23.40 Poročila.

TOREK, 8. 5.: 17.30 Orientacija — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Heidi — 18.55 Robi Robi Robin Hood — 19.20 Najlepše otroške pesmi — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dallas — 21.08 Reklama — 21.15 Čas v sliki — 21.45 Klub 2 in poročila.

SREDA, 9. 5.: 16.15 Iz parlamenta — 17.30 Dežela in ljudje — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Heidi — 18.55 Robi Robi Robin Hood — 19.20 Najlepše otroške pesmi — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Posnetek od blizu — 21.15 Čas v sliki — 21.45 Kulturni žurnal — 22.30 Čajkovski — genij in blaznost — 0.30 Poročila.

ČETRTEK, 10. 5.: 16.15 Iz parlamenta — 17.30 Šolska TV — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Heidi — 18.55 Robi Robi Robin Hood — 19.20 Najlepše otroške pesmi — 19.30 Glasbeni skedenj — 21.08 „Slamnati vdovec" — 21.15 Čas v sliki — 21.45 Cafe Central — Poročila.

LJUBLJANA

PETEK, 4. 5.: 9.15 TV v šoli — 15.00 Tito naše mladosti, prenos iz Hiše cvetja — — 17.15 Poročila — 17.20 Jazz na ekranu — 17.50 Modro poletje, španska mladinska nanizanka — 18.25 Obzornik ljubljanskega območja — 18.40 Kraško površje — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Rodovi, dokumentarna oddaja — 20.40 Ne prezrite — 20.55 TV kviz — 22.05 Dnevnik — 22.20 Vojna zgodba, kanadski igrani dokumentarni film.

SOBOTA, 5. 5.: 8.00 Poročila — 8.05 Slovenske ljudske pravljice — 8.20 Ciciban, dober dan: Potepuh — 8.30 Jole, Jole, otroška serija — 9.00 Odprava zelenega zmaja — 9.30 Diamanti na nebu, angleška dokumentarna serija — 10.20 Včeraj za jutri: Pomlad 1946, dokumentarna serija — 10.50 Portret Bratka Krefta — 11.15 Poročila — 15.25 Nogomet Radnički : Budučnost, prenos — 17.25 TV plošča: „Kerber" — 17.45 Poročila — 17.40 Ribiči iz Moorhövda, zahodnonemška nadaljevanka — 18.30 Skrivnostni svet Arthurja Clarka — 19.00 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Kisli dež, kanadski kratki film — 20.30 Zrcalo tedna — 21.00 Luksemburg: Izbor popevke za veliko nagrado Evrovizije, prenos — 23.00 Reportaža s kolesarske dirke Alpe-Jadran — 23.05 Reportaža z atletskega mitinga za Skokov memorial v Celju — 23.35 Poročila.

NEDELJA, 6. 5.: 9.15 Poročila — 9.20 Živ žav, otroška matineja — 10.10 Modro poletje — 10.45 Življenje Berlioza, francoska nadaljevanka — 11.40 625, oddaja za stik z gledalci — 12.00 Kmetijska oddaja — 13.00 Poročila — 14.10 Orehova vas: SP v motokrosu — 250 ccm, prenos 1. dirke — 15.00 Visok pritisk, zabavno glasbena oddaja — 15.35 Alpe-Jadran, informativni magazin — 16.20 Poročila — 16.25 Orehova vas: SP v motokrosu — 250 ccm, prenos 2. dirke — 17.20 Špoortna poročila — 17.35 Na ovinku reke, ameriški film — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Strici so mi povedali, TV nadaljevanka — 21.15 Slovenci v zamejstvu — 21.45 Športni pregled — 22.15 Poročila.

PONEDELJEK, 7. 5.: 8.50 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Jole, Jole, otroška serija — 17.55 Varčevanje — 18.15 Spekter — 18.25 Podravski obzornik — 18.40 Pet minut za rekreacijo — 18.45 Vam — glasba za mlade — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Spoved lučnim bratom, posnetek prenosa iz ljubljanskih Križank — 21.00 Glasbeni magazin: Nocoj o jazzu — 22.00 Dnevnik.

TOREK, 8. 5.: 8.50 TV v šoli — 16.35 Šolska TV — 17.35 Poročila — 17.40 Slovenske ljudske pravljice — 18.00 Gusiarske pesmi o Titu, glasbena oddaja — 18.25 Celjski obzornik — 18.40 Pisani svet: Šentviška gora — 19.20 Cik cak — 19.40 TV in radio nocoj 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Šest čevljev zemlje, zahodnonemška nadaljevanka — 21.00 Notranjepolitična oddaja — 21.45 Dnevnik — 22.00 Iz koncertnih dvoran — D. Božič: Bela krizantema.

SREDA, 9. 5.: 8.50 TV v šoli — 18.00 Poročila — 18.05 Ciciban, dober dan — 18.25 Posavski obzornik — 18.40 Osvajanje morja, potopisna serija — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Film tedna: Kako zelena je bila moja dolina, ameriški film — 21.50 Majhne skrivnosti velikih kuharskih mojstrov — 21.55 Dnevnik — 22.05 Omizje.

ČETRTEK, 10. 5.: 8.50 TV v šoli — 16.50 Šolska TV — 17.50 Poročila — 17.55 Igrajmo se gledališče: Odprava v različnih smereh — 18.25 Severnoprimorski obzornik — 18.40 Čas, ki živi — 19.10 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Tednik — 21.05 Borgijci, nadaljevanje in konec — 22.00 Dnevnik.

Slovenski VESTNIK
Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10.
Uredništvo: 9020 Celovec, St.-Ruprechter-Straße 19/IV, tel. (0 42 22) 54 0 42, teleks 422086 sndk a
Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 10, tel. (0 42 22) 32 5 50.
Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 4. 5.: 14.10 Obzornik — Kar po domače: M. Miškulnik: „Na čemernic".

SOBOTA, 5. 5.: 9.00 Voščila.

NEDELJA, 6. 5.: 7.05 Duhovni nagovor — Voščila.

PONEDELJEK, 7. 5.: 14.10 Obzornik — Slovenski glasbeni umetniki: J. Stabej: Štirje letni časi.

TOREK, 8. 5.: 9.30 Domača zabavna glasba — 14.10 Obzornik — Otroški spored: Andersenov dan — posnetek prireditve KKZ in Mohorjeve iz javnega studia ORF (otroško liriko bere Milica Krobath, kitaro igra Andrej Varl).

SREDA, 9. 5.: 14.10 Obzornik — Ljudske pesmi in viže — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 10. 5.: 14.10 Obzornik — Mladi za mlade.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 3. maja 1984

Za 100 **din** dobite	12.50 šil.
Za 100 **din** plačate	15.50 šil.
Za 100 **lir** dobite	1.095 šil.
Za 100 **lir** plačate	1.185 šil.
Za 100 **mark** dobite	694.00 šil.
Za 100 **mark** plačate	710.30 šil.

Novici iz pliberškega kraja

Čirkovče: Slamejeve mame ni več

Žalostno so odmevali zvonovi in naznanjali, da je po kratki težki bolezni za vedno odšla od nas dobra Slamejeva mati, Elizabeta Gros, rojena Hanin iz Čirkovč. Tudi zdravniška pomoč v celovški bolnišnici ni mogla zaustaviti njene zadnje ure. Le težko si predstavljamo kruto resnico, da Slamejeve matere nikoli ne bo več med nami. Čeprav je doživela že 78 let, je bila še vsa polna življenja in vsestranskega zanimanja. Do zadnjega je opravljala vsa gospodinjska dela in skrbela, da je njen naraščaj lahko šel za drugim delom. Posebno pa se je vedno zanimala in prizadevala za usodo naše narodne skupnosti oziroma kaj je z našimi pravicami. Še istega dne, predno so jo odpeljali v bolnišnico, je imela namen, da gre z nami na igro „Županova Micka" v Pliberk; rekla je, da sicer slabo sliši, kar je niti ne moti, ker vsebino igre itak pozna, zato pa dobro vidi.

Slamejeva mati se je rodila na Rudi pri Gaberniku v številni družini Mihaela in Marije Hanin. Ta družina je slovela daleč naokoli kot zavedna in aktivna ter prizadevna za obstoj naše narodne skupnosti in naše domače besede. Kakor starši, tako je tudi Lizika z brati in sestrami bila vzgojena v narodno zavedne člane. Haninova družina se je aktivno vključila v prosvetno delo Slovenskega prosvetnega društva na Rudi in hrabrila naše ljudi, da so vztrajali v narodnem delu. Seveda se je tudi mlada Lizika vključila v to trdo, vendar hvaležno delo, prosvetnega delovanja in osveščanja na Rudi, kraju, kjer že nekoč ni bilo lahko biti Slovenec.

Pokojna je večkrat pripovedovala v kakšnih razmerah in preganjanju so živeli vrsto let po plebiscitu. Res je bilo potrebno takrat mnogo korajže, da se je po hudi burji poleglo žito, začelo zopet dvigati, rasti in zoreti. Zato je bila potrebna močna volja. Haninovi in okoličani so se združili v prosveti in sklenili naštudirati Miklovo Zalo prav v tem gnezdu Rude. Veliko je bilo treba žrtvovati, da se je načrt uresničil. Nenenhne grožnje narodnih nestrpnežev in zavlačevanje oblasti za privoljenje igranja, navdušenih prosvetašev ni moglo odvrniti od zastavljenega cilja. Leta 1928 so na Rudi v Kozarnikovem kozolcu le zaigrali Miklovo Zalo. Iz vseh hribov so se vsuli ljudje, tako da veliki kozolec ni mogel sprejeti vseh gledalcev pod streho. Zato so igralci drugi dan ponovili igro z istim uspehom. Med srečnimi igralci nad tem lepim uspehom je bila tudi mlada Lizika, ki je odlično odigrala vlogo Serajnice.

Prosvetnemu delu se Haninovi — Lizika in njeni bratje Franc, Janko in Stanko — niso odpovedali, ko so pred 55 leti prišli preko Drave v naš kraj in v Čirkovčah kupili Lipejevo posestvo. Spet so se z vso vnemo zagnali v prosvetno delo in marsikaterega s svojim prizadevnim delom zbudili iz kulturnega dremavca. Lipejeva domačija je postala prizorišče vseh dogajanj, bodisi na političnem ali prosvetnem področju. Pri Lipejevih je bilo nešteto vaj, iger, sestankov, in posvetov.

Mlada Lizika Hanin si je za življenjskega sodruga izbrala Jožefa Grosa, pd. Slameja iz Čirkovč. Kljub obilnenmu delu na njuni kmetiji, pa je Lizika našla vedno potrebni čas za prosvetno delo. Posebno rada je prebirala slovenske knjige, ki so ji dajale potrebno hrano in moč, ki ju je rada izdajala tudi drugim. Danes Lahko rečemo, da smo s Slamejevo Liziko izgubili pomemben steber našega narodnostnega dela zlasti na področju prosvete. Bila je lik slovenske žene, ki se z vsemi razpoložljivimi močmi bori za svoj narodni obstoj. Če bi se naše matere in žene tako zavedale svojega poslanstva, kot se je to zavedala Slamejeva Lizika, ne bi bilo treba imeti skrbi za jutrišnji dan.

Zadnja leta, ko je uživala zasluženi pokoj, se je rada ozirala nazaj na njeno prehojeno življenjsko pot, ki je bila izpolnjena s prizadevanji za skupni narodov blagor. Ponosna je bila vedno na naše skromne in značajne ljudi, kakršna je bila sama, ni pa marala tistih, ki se plazijo po trebuhu in zanikajo svojo materino govorico. Takšna je pač bila pokojna mati, od katere smo se z žalostjo v srcu poslovili na pokopališču v Nonči vasi. Veliko žalnih gostov se je zbralo na njenem domu, da jo zadnjič spremijo in ji na tiho izpričajo hvaležnost za nešteto dobrih del v prid naši narodni skupnosti. Domači pevci so se na domu in ob odprtem grobu poslovili z v srce segajočimi žalostinkami. Pogrebni obred je opravil mestni župnik Alojz Kulmež. Pokojni Slamejevi materi se prisrčno zahvaljujemo za vso njeno dejavnost, naj ji bo domača zemlja lahka. Hčerki Marici in sorodstvu izrekamo naše globoko sožalje.

Šmarjeta pri Pliberku

Tudi mi se oglašamo, sicer ne preveč pogostokrat, vendar pa le, da povemo, da še živimo in da nismo čisto za „plankami". Danes poročamo o zelo redkem dogodku. Slovensko prosvetno društvo „Edinost" v Pliberku si je zadalo nalogo, da gre z igro „Stara garda" ven med ljudi, tokrat tudi k nam v Šmarjeto. Sicer je SPD „Edinost" že nekajkrat predvajalo pri nas v šoli slovenske filme, vendar pa je od tega časa, ko je bila pri Gutovniku igra „Tri sestre", poteklo že celih 37 let. Starejši domačini imajo to igro še v dobrem spominu in očividno so z navdušenjem prišli po tolikih letih spet na igro v domačem kraju.

Pričakovanja obiskovalcev, kakor tudi prireditelja in igralcev so bila v polni meri izpolnjena. Za naš hribovski kraj je bila udeležba res dobra. Igralci „Stare garde" Joško in Anita Hudl ter Valter Juvan so to igro igrali že 27-ič in kot po navadi suvereno in v zadovoljstvo vseh. Vsebina igre vsekakor ni lahka in prikazuje problem starih. Ob misli, da bomo tudi mi enkrat stari in nam bo šlo podobno kot to prikazuje vsebina igre, nas je starejše nehote prevzela skrb, kako nam bo šlo na stara leta.

SPD „Edinost" v Pliberku je s predstavitvijo igre „Stara garda" pretrgalo desetletja dolgi kulturni molk v našem kraju in pričakujemo, da do naslednje igre oziroma slovenskega filma ne bo več treba dolgo čakati. Obiskovalci igre so vsestransko izrazili željo, da bi radi pogosteje videli tovrstne prireditve. Prepričani smo, da nam bo SPD „Edinost" v Pliberku oziroma Slovenska prosvetna zveza v Celovcu to tudi omogočila. Igralska skupina SPD „Edinost" je lahko v polni meri zadovoljna s tem, da je našla pot do naših ljubiteljev kulture in domače besede in tako ustvarila poslanstvo od ljudi do ljudi.

Z igre smo se vračali zadovoljni domov v prepričanju, da bo tudi noči konec, da se svita in da bo zopet dan.

ikej

Figole Fagole v Šentjakobu

Razdvojenost, ki jo je opisal Leopold Suhodolčan v svoji komediji za mlado in staro, smo lahko občutili gledalci cel večer. Dvorana je bila deljena, na levi strani gledalci s črko i, ki so pripadli Figolam, na desni strani gledalci s črko a, ki so pripadali Fagolam. Tudi oder je bil deljen v Figole in Fagole. Skozi celo dvorano in čez oder je bila potegnjena meja, ki jo je stražil stražnik — zastopnik pravice. V Figolah so glavni objekt zanimanja dežniki, v Fagolah pa klobuki. Obe stranke živita svoje sovraštvo iz dneva v dan, to pa ne delata nasilno, pač pa tako, da častita na eni strani dežnike, na drugi strani pa klobuke. Šviga-Švaga, ki hoče ponesti ljubezen med stranki, spravi zmešnjavo z zamenjanjem klobukov in dežnikov, v življenje ljudi. Pride do spopada strank, nenasilno se stranki sporazumeta in kaže, da bo od sedaj naprej mir, pa stražnik, ki se vidi sedaj ob službo, poseže vmes in spravi zopet sovraštvo med stranki. Konec ostane odprt s krikom: komedija se nadaljuje!

Z igro, ki jo je naštudiral mladi režiser Marjan Sticker, so igralci hoteli pokazati, da je možno na naših odrih uprizoriti tudi nekoliko drugačno igro ali komedijo, ki odstopa od tradicionalnih oblik domačih uprizoritev. Uspela je bila vključitev publike in to naj bi se še večkrat, tudi po drugih naših odrih, izrabilo. Orkester z ORFF-instrumenti, ki ga je vodil Slavko Mežek, je bil posrečen dodatek in tudi uspešno med igro ustvarjal razne efekte. Nekateri igralci pa bi lahko bili naštudirali tekst boljše, s tem bi tudi dosegli večjo gotovost na odru. Sploh se mi zdi, da je po naših odrih tekst večkrat največji problem in da izkušeni igralci, ki jim nikoli ne zmanjka besed, lahko s temi svojimi lastnimi interpretacijami spravijo v zadrego marsikaterega manj izkušenega igralca.

Omeniti je še treba, da je sceno napravil Štef Potočnik, obleke pa je skrojila Hermi Štornik.

Glavno idejo satire, spor med raznimi strankami, lahko doživljamo v našem vsakdanjem življenju, bodisi to zaradi različnih nazorov, jezikov, bodisi zaradi različnih držav ali pa blokov. Povsod so meje in povsod so ljudje, ki od teh mej živijo, ki ne dopustijo medsebojnega razumevanja, ki širijo sovraštvo. Če pa bi lahko prišlo do sporazuma, posežejo vmes. Ta tip zastopa v komediji Figola-Fagole stražnik. Pravi, da še nikoli ni prišlo do pametnega sporazuma, in da se to tudi v bodoče ne bo zgodilo.

Če hoče nekdo, da pride do sporazuma, mora le-ta napraviti prvi korak proti drugemu. Ta korak pa naj rajši napravi drugi in s tem ni izhoda iz hudičevega kroga.

Končam lako s tem, da samo najupornejši preživijo in da se boj nadaljuje!

Bidčov Hanzi, ml.

Minimundus spet odprt

V soboto je mali svet ob Vrbskem jezeru – Minimundus – spet odprl svoja vrata in vabi občinstvo, da ga obišče. Minimundus bo tudi v tej sezoni nudil posebnosti, to je modele svetovno znanih stavb. Iz lastne delavnice so že na ogled trije novi modeli, ki predstavljajo Mestni stolp v Ennsu, znamenje najstarejšega mesta v Avstriji; kolodvor v Bad Ischlu in poslopje Jodlbauerhof iz Fischbachaua na Bavarskem. Največja privlačnost med modeli pa bosta vsekakor moskovska katedrala Vasilija Blaženega na Rdečem trgu in grad Chenonceaux v dolini Loire v Franciji, ki pa bosta na ogled v mesecu juniju.

KOLO-SLAVUJ navdušil v Kotmari vasi

Za dviganje samozavesti gradiščanskih Hrvatov, so leta 1971 ustanovili v Dolnji Pulji sedaj že mednarodno znani folklorni ansambel „KOLO-SLAVUJ". Iz študentske folklorne skupine KOLO in iz tamburaške skupine SLAVUJ se je s časom razvila že skoraj polprofesionalna folklorna skupina mladih ljudi, ki pridejo iz vseh hrvatskih naselij Gradiščanske.

Skoraj 300 navdušenih gledalcev je minulo nedeljo sledilo v kotmirški ljudski šoli plesom in pesmim tega ansambla. Nobeden ni bil razočaran, saj je spoznal bogato ljudsko ustvarjanje gradiščanskih Hrvatov, v katerih plesih in pesmih je čutiti tudi mnogo madžarskih in tudi avstrijskih elementov. V 451. letu po priselitvi na Gradiščansko smo koroški Slovenci na tej prireditvi čutili, da so pripadniki hrvaške narodne skupnosti ponosni na svojo tradicijo, in temperament s katerim so pesmi in plese iz nove in stare domovine predvajali priča o njihovi volji, še bolj spoznati svojo preteklost in se še bolj vključiti v aktivno kulturno in drugo življenje v Avstriji. Slovensko prosvetno društvo v Kotmari vasi, ki je povabilo KOLO-SLAVUJ na Koroško, je s pozdravno pesmijo, s Prešernvo „Zdravico", in z geslom „Žive naj vsi narodi" zapelo tudi tisto misel, ki naj bi ohrabrila obe narodni skupnosti, ki se v svojem boju za obstoj in razvoj stalno pdpirata.

Občni zbor kmetijske zbornice

Pred kratkim je imela koroška kmetijska zbornica svoj redni občni zbor, kjer je bil med drugim soglasno sprejet obračun za leto 1983. Kmetijska zbornica je razpolagala z 211 milijoni šilingov, skoro polovico tega zneska pa sta prispevali zveza in dežela.

Na občnem zboru je bila sprejeta tudi skupna resolucija z zahtevo po zvišanju kontingenta za mleko, po nadaljevanju podpore akcije za rejo krav (Mutterkuhhaltung) in pitanju ovc.

Na občnem zboru so kmetje kazali tudi upravičeno zaskrbljenost glede kislega dežja, ki dela veliko škodo gozdovom. Izrekli so se za takojšnje ukrepe, da zaustavijo to veliko nevarnost.

Velik problem je tudi izvoz goveda iz Avstrije. Tu so težave, ki jih bo treba vsekakor premostiti, kajti razvoj cen kmetijskih pridelkov je zelo odvisen od izvoza.

Visok poraz SAK na domačih tleh

V nedeljo je prišlo na Košatovem igrišču do tekme SAK proti Beljaku (VSV), ki je v vigredni sezoni pod novim trenerjem imel dobre uspehe. Beljačani igrajo teoretično že za prvo mesto.

Vzdušje med igralci je bilo pred tekmo zelo dobro, kajti vsi so se zavedali, za kaj gre in da je ena zadnjih možnosti, z zmago proti VSV izogniti se izpadu iz koroške lige. Trener Gostenčnik je pred tekmo postavil pričakovanja na realna tla in zahteval od ekipe 1 točko z željo, da osvojijo obe točki, kajti trener pozna moštva v koroški ligi še iz njegovih pliberških časov in s tem tudi moštvo VSV.

V prvi polovici je bilo moštvo SAK enakovredno Beljačanom. Igrali so konsekventno in napadalno. Igra se je odvijala predvsem v sredini. Po lepih napadih preko kril je imel golman VSV veliko dela držati svoja vrata čista. Po čudoviti podaji Kreutza je Polanšek z glavo samo za centimetre zgrešil nasprotnikova vrata. Toda po dveh hitrih protinapadih in dveh napakah obrambe SAK je Beljak povedel na 2:0. Z istim rezultatom se je končala tudi polovica.

V pavzi je trener dal devizo, da naj se v drugem polčasu igra še bolj ofenzivno in skuša rezultat izenačiti in s tem osvojiti eno točko. SAK je dal vse sile v napad in tako tudi prišel do dobrih možnosti. Toda kot že v prvem polčasu so Beljačani v protinapadu dali odločilni 3. gol. Tako se je glasil tudi končni rezultat.

S tem porazom ima SAK le še teoretično možnost rešiti se, da izpade iz koroške lige. Vseeno so bili gledalci in odbor z igralci zadovoljni, ker so se do konca hrabro borili in skušali rezultat izboljšati.

Odbor SAK je na svoji seji odločil, da bo nadaljeval prvenstvo brez legionarja Šišiča in Kadiunika in se boril vsaj za predzadnje mesto na lestvici, kajti pri vstopu prvaka Koroške lige v 2. divizijo izpade iz koroške lige samo eno moštvo. Vsi pa seveda upajo, da bo SAK zasedel ob koncu prvenstva še 13. mesto in se s tem rešil izpada iz koroške lige.

Gledalcev je bilo okrog sto. Sodnik je kar dobro sodil igro.

Nogomenta postava: Mrkun, Sadjak, Hobel S., Šišič (46. Wieser), Lampichler, Woschitz, Zablatnik, Polanšek, Hobel M., Rozman, Kreutz M.

Darujte za Rdeči križ

Kot druga leta je tudi letos zbiralna akcija Rdečega križa, ki traja ves maj do vključno 11. junija 1984. Pozivamo vse, ki imajo čut za solidarizíranje v potrebi, zlasti na področju dejavnosti Rdečega križa, ki je vedno tam, kjer so potrebe največje – ob nesrečah, naravnih katastrofah, pri vožnjah bolnikov in ranjencev v bolnico . . .

Kot že omenjeno bodo prostovoljci v zgoraj omenjenem času zbirali denar v hišah in zunaj na cesti. Bodite radodarni in uvidevni ter prispevajte svoj delež za to karitativno ustanovo, ki se prav gotovo ne bi mogla tako uspešno razvijati v blagor tistih, ki so v sili, če ji ne bi pomagali z našo dobrosrčnostjo.